

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

Депозитні послуги банків: суть, види та роль у фінансовій системі

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4 курсу, групи 472

заочної форми навчання

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»

Лучак Оксана Віталіївна_____

Керівник: доцент кафедри фінансів і кредиту

Олексин Артур Григорович _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від ____ червня 2026 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Харабара В.М.*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ БАНКІВ	6
1.1. Економічна суть і значення депозитних послуг банків	6
1.2. Класифікація видів депозитів та їх характеристика.....	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	17
2.1. Сучасний стан і динаміка ринку депозитних послуг України	17
2.2. Механізм формування депозитної політики банківської системи України у сучасних умовах.....	31
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ ТА НАПРЯМИ ЇХ РОЗВИТКУ	44
3.1. Вплив депозитних операцій на стабільність фінансової системи	44
3.2. Проблеми і перспективи розвитку депозитних послуг в Україні	47
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки та трансформації фінансової системи України особливого значення набуває ефективне функціонування банківського сектору як ключового елемента фінансового посередництва. Одним із основних напрямів діяльності банків є залучення тимчасово вільних коштів населення, підприємств та організацій у формі депозитів. Саме депозитні послуги забезпечують формування ресурсної бази банків, створюють умови для здійснення кредитних, інвестиційних та розрахункових операцій, а також сприяють підтриманню стабільності грошового обігу й розвитку економіки загалом.

Депозитні послуги банків відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки держави, підвищенні рівня довіри населення до банківської системи та акумулюванні інвестиційного потенціалу країни. У сучасних умовах цифровізації фінансових послуг, посилення конкуренції між банківськими установами та впливу кризових явищ, зокрема воєнного стану в Україні, банки змушені адаптувати депозитну політику до нових викликів, розробляти інноваційні депозитні продукти та вдосконалювати механізми обслуговування клієнтів.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що депозитні операції залишаються основним джерелом формування банківських ресурсів, а їх ефективна організація визначає рівень ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості банківської установи. Крім того, розвиток депозитних послуг безпосередньо впливає на процеси заощадження населення, рівень монетизації економіки та інвестиційну активність у державі.

Метою роботи є дослідження економічної суті депозитних послуг банків, аналіз їх видів і визначення ролі депозитних операцій у функціонуванні фінансової системи.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- дослідити економічну суть депозитних послуг банків;
- охарактеризувати основні види депозитів і їх класифікацію;
- визначити особливості організації депозитних операцій банків;
- проаналізувати роль депозитних послуг у формуванні ресурсної бази банків;
- дослідити значення депозитних послуг для розвитку фінансової системи України;
- визначити сучасні тенденції і проблеми розвитку депозитного ринку.

Об'єктом дослідження є депозитні послуги банківських установ.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі формування, надання і використання депозитних послуг у банківській системі.

У процесі дослідження депозитних послуг банківської системи України було використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання економічних явищ, що дозволило забезпечити системність, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів. Основними методами дослідження були: системний підхід – для розгляду депозитних послуг як складової банківської та фінансової системи у взаємозв'язку з макроекономічними процесами; аналіз і синтез – для вивчення сутності депозитів, їх класифікації, функцій та узагальнення теоретичних положень; порівняльний аналіз – для зіставлення динаміки, структури та тенденцій розвитку депозитного ринку України у 2023–2025 роках; статистичний метод – для обробки кількісних показників депозитів, ВВП, процентних ставок та визначення тенденцій їх зміни; графічний метод – для наочного відображення динаміки та структури депозитних ресурсів у вигляді таблиць і рисунків; індексний метод – для оцінки темпів приросту та структурних змін у депозитному портфелі банків; узагальнення та логічний метод – для формування висновків щодо проблем і перспектив розвитку депозитних послуг. Застосування зазначених методів забезпечило комплексний аналіз депозитного ринку та дозволило сформулювати обґрунтовані висновки щодо його сучасного стану та перспектив розвитку.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, що регулюють банківську діяльність і депозитні операції, зокрема закони України, постанови Національного банку України, а також інструктивні та методичні матеріали регулятора. Важливу частину інформаційної бази складають офіційні статистичні дані Національного банку України, Державної служби статистики України, фінансова звітність банківських установ, аналітичні огляди банківського сектору, а також міжнародні статистичні ресурси. Також використано наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, монографії, статті у фахових виданнях, матеріали наукових конференцій, що присвячені питанням функціонування банківської системи, депозитної політики та фінансової стабільності.

Структура роботи зумовлена метою і завданнями дослідження і включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ БАНКІВ

1.1. Економічна суть і значення депозитних послуг банків

Банківська система є ключовим елементом фінансової інфраструктури будь-якої держави, а депозитні послуги – одним із фундаментальних інструментів її функціонування. Саме через механізм залучення тимчасово вільних коштів фізичних і юридичних осіб банки формують свою ресурсну базу, забезпечуючи безперервність кредитних, інвестиційних і розрахункових операцій.

Депозитні послуги виникли разом із самим банківництвом і впродовж століть еволюціонували від простого зберігання цінностей до складних фінансових продуктів із диференційованими умовами, процентними ставками і строками розміщення коштів. У сучасних умовах депозит є не лише інструментом акумуляції капіталу, а й важливим засобом захисту заощаджень від інфляції, інструментом управління особистими фінансами і способом отримання пасивного доходу для вкладників.

З позиції банківської установи депозитні операції виконують стратегічно важливу роль, оскільки залучені кошти становлять основну частину зобов'язань банку і слугують головним джерелом формування кредитного потенціалу. Від обсягу, структури та стабільності депозитної бази безпосередньо залежать ліквідність банку, його фінансова стійкість і здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами.

На макроекономічному рівні депозитні послуги відіграють роль трансмісійного механізму між суб'єктами, що мають надлишок фінансових ресурсів, та тими, хто відчуває їх нестачу. Таким чином, банківські депозити сприяють ефективному перерозподілу капіталу в економіці, стимулюють інвестиційну активність і забезпечують монетарну стабільність.

У науковій літературі і законодавстві поняття депозиту розглядається як одна з ключових категорій банківської діяльності, що пов'язана із залученням тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб. Різні науковці акцентують увагу на економічній, ресурсній та інвестиційній природі депозитів.

Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», вклад (депозит) – це «кошти у готівковій або безготівковій формі, у національній чи іноземній валюті, які розміщуються клієнтами на іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк або без зазначення строку та підлягають поверненню вкладнику відповідно до умов договору» [29]. Таке визначення підкреслює юридичну основу депозитних відносин та обов'язок банку щодо повернення коштів клієнту.

Гатаулліна Е., Клименко М. депозит визначають як економічні відносини між банком і вкладником щодо передачі коштів у тимчасове користування банку на умовах повернення, строковості та платності; депозити формують основну частину ресурсів банківської установи і забезпечують здійснення активних операцій банку [11].

Каленюк І., Цимбал Л. розглядають депозит як форму акумулювання тимчасово вільних коштів населення, підприємств і організацій із метою їх подальшого використання банком для кредитування та інвестування, а депозитні ресурси є основою підтримання ліквідності й фінансової стійкості банківської системи [14].

Стешенко О., Маханько Т. трактують сутність депозиту як фінансового інструменту залучення ресурсів, який забезпечує трансформацію заощаджень населення в інвестиційний капітал економіки і акцентують увагу на ролі депозитів у забезпеченні безперервності грошового обігу та підтримці економічного розвитку держави [39].

Росола У., Кузьма Н. визначають депозити як важливий інструмент мобілізації фінансових ресурсів банками і механізм збереження заощаджень населення, ефективне функціонування депозитного ринку сприяє зміцненню довіри до банківської системи та активізації інвестиційних процесів [32].

Депозитні послуги банків виконують важливі економічні, фінансові та соціальні функції, оскільки забезпечують акумулювання тимчасово вільних коштів і їх подальший перерозподіл в економіці:

1. Акумулювання тимчасово вільних коштів населення, підприємств та організацій є основною функцією депозитних послуг. Банки залучають фінансові ресурси у формі депозитів і концентрують їх для подальшого використання в активних операціях. Саме завдяки депозитам формується значна частина банківських ресурсів. Депозитні операції є основою ресурсного потенціалу банків та забезпечують безперервність фінансового посередництва між власниками заощаджень і позичальниками.

2. Ресурсоформуюча функція – депозити є головним джерелом формування ресурсної бази банків. За рахунок залучених депозитних коштів банки здійснюють кредитування суб'єктів господарювання та населення, інвестують у фінансові інструменти і підтримують власну ліквідність. Законодавство України визначає депозит як кошти, що розміщуються клієнтами у банку на договірних засадах і підлягають поверненню вкладнику, що підкреслює роль депозитів як фінансової основи діяльності банківських установ.

3. Інвестиційна функція – депозитні послуги сприяють трансформації заощаджень населення в інвестиційні ресурси економіки. Залучені банками кошти спрямовуються на фінансування підприємств, розвиток бізнесу, реалізацію інвестиційних проєктів та підтримку економічного зростання. Депозити забезпечують перерозподіл фінансових ресурсів між економічними суб'єктами та стимулюють інвестиційну активність у державі.

4. Стимулююча функція – депозитні послуги стимулюють населення до заощадження коштів через нарахування процентного доходу. Вкладники отримують можливість не лише зберігати власні кошти, а й примножувати їх шляхом отримання відсотків. Водночас банки, конкуруючи між собою, удосконалюють депозитні продукти, запроваджують онлайн-депозити, бонусні програми та гнучкі умови обслуговування клієнтів.

5. Регулююча функція – через депозитний ринок реалізується вплив банківської системи та центрального банку на грошовий обіг і фінансову стабільність держави. Обсяги депозитів впливають на рівень ліквідності банківської системи, кредитну активність банків та стан грошово-кредитного ринку. Національний банк України використовує депозитні механізми як інструмент монетарного регулювання та підтримання стабільності банківського сектору.

6. Соціальна функція – депозитні послуги забезпечують фінансову безпеку населення та сприяють формуванню культури заощаджень. Для багатьох громадян депозити є одним із найбільш доступних і надійних способів збереження коштів. Крім того, система гарантування вкладів фізичних осіб підвищує рівень довіри населення до банківської системи та захищає вкладників у разі неплатоспроможності банків.

Через депозитні операції банки формують ресурсну базу для здійснення кредитування, інвестиційної діяльності та підтримання стабільності фінансової системи.

Значення депозитних послуг у фінансовій системі полягає у тому, що вони забезпечують стабільне функціонування банківського сектору і підтримують економічний розвиток держави. Саме депозити є основою здійснення банками кредитних операцій, інвестиційної діяльності та розрахункового обслуговування клієнтів.

Для банків депозитні ресурси є найдоступнішим і найстабільнішим джерелом формування капіталу. Для населення депозити виступають інструментом збереження та накопичення коштів. Для держави депозитний ринок є важливим елементом забезпечення фінансової стабільності та розвитку національної економіки.

У сучасних умовах депозитні послуги мають особливе значення для:

1. Підтримання ліквідності банківської системи – депозити є основним джерелом формування ресурсної бази банків. Саме за рахунок залучених коштів банки забезпечують наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів для

виконання своїх зобов'язань перед клієнтами. Чим стабільнішим є депозитний портфель банку, тим вищим є рівень його ліквідності та фінансової стійкості. Особливе значення це має в умовах економічної нестабільності чи кризових явищ, коли зростає ризик масового вилучення коштів вкладниками. Стабільний приплив депозитів дозволяє банкам підтримувати безперервність платежів, виконувати розрахункові операції та уникати дефіциту ліквідності.

2. Забезпечення кредитування економіки – депозитні кошти виступають основним джерелом ресурсів для кредитної діяльності банків. Залучені депозити банки спрямовують на кредитування підприємств, малого та середнього бізнесу, населення та державних програм. Таким чином, депозитні послуги забезпечують процес фінансового посередництва: тимчасово вільні кошти одних економічних суб'єктів перетворюються на фінансові ресурси для інших суб'єктів, які потребують капіталу для розвитку діяльності. Від обсягів депозитів значною мірою залежить здатність банків підтримувати економічне зростання через кредитування виробництва, торгівлі, аграрного сектору та інвестиційних проєктів.

3. Стимулювання інвестиційних процесів – депозити сприяють концентрації фінансових ресурсів у банківській системі, після чого ці кошти можуть бути спрямовані на фінансування інвестиційної діяльності. Банки використовують залучені ресурси для інвестування в економіку, придбання цінних паперів, фінансування інфраструктурних проєктів та підтримки підприємницької діяльності. Через механізм депозитів відбувається трансформація заощаджень населення в інвестиційний капітал. Це дозволяє забезпечити оновлення виробництва, розвиток нових технологій, створення робочих місць та підвищення конкурентоспроможності економіки.

4. Зниження обсягів готівкового обігу – розміщення коштів на депозитних рахунках сприяє скороченню обсягів готівки в обігу. Це має важливе значення для фінансової стабільності держави, оскільки надмірний готівковий обіг ускладнює контроль за рухом коштів та підвищує ризики тінізації економіки. Кошти, що знаходяться на депозитах, залишаються у банківській системі та

використовуються у безготівковому обороті. Це сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій, покращенню податкового контролю та зменшенню витрат на обслуговування готівкового обігу.

5. Розвиток безготівкових розрахунків – депозитні послуги тісно пов'язані з розвитком сучасних платіжних інструментів та цифрових фінансових технологій. Вкладники активно користуються інтернет-банкінгом, мобільними застосунками, платіжними картками та електронними переказами для управління депозитними рахунками. Це сприяє поширенню безготівкових розрахунків, підвищенню швидкості фінансових операцій та розвитку цифрової економіки. У сучасних умовах банки все частіше пропонують онлайн-депозити, автоматичне продовження вкладів та дистанційне управління рахунками, що підвищує доступність банківських послуг.

6. Зміцнення довіри до фінансових установ – рівень депозитної активності населення є одним із ключових показників довіри до банківської системи. Якщо громадяни активно розміщують кошти у банках, це свідчить про впевненість у стабільності фінансових установ та надійності банківського сектору. Важливу роль у цьому процесі відіграє система гарантування вкладів фізичних осіб, яка забезпечує повернення коштів вкладникам у разі неплатоспроможності банку. Високий рівень довіри до депозитних послуг сприяє стабільності фінансового ринку та зменшує ризики банківських криз.

7. Забезпечення макроекономічної стабільності держави – депозитний ринок є важливим елементом грошово-кредитної системи держави. Через обсяги депозитів формується рівень ресурсного забезпечення банківської системи, що впливає на кредитну активність, рівень процентних ставок та обсяг грошової маси в економіці.

Стабільне функціонування депозитної системи сприяє:

- підтриманню стабільності національної валюти;
- стримуванню інфляційних процесів;
- забезпеченню ефективної монетарної політики;
- підвищенню інвестиційної активності;

– зміцненню фінансової безпеки держави.

В умовах воєнного стану і економічних криз депозитні послуги набувають особливого значення, оскільки забезпечують збереження фінансових ресурсів населення та підтримують стійкість банківської системи України.

1.2. Класифікація видів депозитів та їх характеристика

Депозитні послуги банків є важливою складовою сучасної банківської діяльності, оскільки забезпечують формування ресурсної бази фінансових установ та створюють умови для ефективного функціонування кредитно-фінансової системи. У процесі розвитку банківського сектору депозитні продукти постійно вдосконалюються, адаптуються до потреб клієнтів і змін економічного середовища, що зумовлює різноманітність видів депозитів та підходів до їх класифікації.

Класифікація депозитів має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки дозволяє систематизувати депозитні операції за певними ознаками, визначити особливості їх функціонування та оцінити вплив окремих видів депозитів на діяльність банківської установи. Для банків класифікація депозитів є необхідною умовою ефективного управління ресурсами, ліквідністю та процентною політикою, а для вкладників – можливістю вибору оптимального депозитного продукту відповідно до власних фінансових потреб і цілей.

У сучасній банківській практиці депозити класифікують за різними критеріями: за строком розміщення коштів, категорією вкладників, валютою вкладу, порядком нарахування доходу, можливістю поповнення чи дострокового вилучення коштів, формою оформлення депозиту та іншими ознаками. Кожен вид депозиту має власні особливості, рівень дохідності, ліквідності та ризику, що визначає специфіку його використання у банківській діяльності.

Особливого значення класифікація депозитів набуває в умовах цифровізації банківських послуг і посилення конкуренції між фінансовими установами. Банки активно впроваджують нові депозитні продукти, онлайн-

депозити, накопичувальні рахунки та комбіновані фінансові інструменти, що розширює можливості клієнтів щодо управління власними коштами.

Для більш глибокого розуміння особливостей депозитних послуг доцільно розглянути класифікацію депозитів за основними ознаками. Поділ депозитів на окремі види дозволяє визначити специфіку їх функціонування, рівень дохідності, ліквідності та особливості використання у банківській діяльності. Кожен вид депозиту має власне економічне призначення та орієнтований на задоволення певних потреб вкладників і банківських установ. Основні види депозитів та їх характеристика наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація депозитів та характеристика їх основних видів

Класифікаційна ознака	Вид депозиту	Характеристика
За строком розміщення коштів	Депозити до запитання	Кошти можуть бути вилучені вкладником у будь-який момент без попереднього повідомлення банку. Характеризуються високою ліквідністю, але низьким рівнем процентної ставки.
	Строкові депозити	Розміщуються на визначений договором строк. Передбачають вищу дохідність порівняно з депозитами до запитання, однак дострокове вилучення коштів може супроводжуватись втратою процентів.
	Ощадні депозити	Призначені переважно для накопичення заощаджень населення. Можуть мати можливість поповнення рахунку та часткового зняття коштів.
За категорією вкладників	Депозити фізичних осіб	Вклади населення, що використовуються для збереження та примноження особистих коштів. Є важливим джерелом ресурсів банківської системи.
	Депозити юридичних осіб	Кошти підприємств, установ та організацій, які тимчасово розміщуються у банках для отримання доходу або забезпечення розрахункової діяльності.
За валютою вкладу	Депозити у національній валюті	Вклади у гривні, що менш залежні від валютних ризиків та широко використовуються у внутрішньому фінансовому обороті.
	Депозити в іноземній валюті	Вклади у доларах США, євро та інших валютах. Використовуються для захисту заощаджень від інфляції та валютних коливань.
За порядком виплати процентів	Депозити з виплатою процентів в кінці строку	Нараховані проценти виплачуються вкладнику після завершення строку депозиту разом із основною сумою вкладу.
	Депозити з періодичною виплатою процентів	Проценти виплачуються щомісяця, щокварталу або в інший визначений договором період.

	Депозити з капіталізацією процентів	Нараховані проценти додаються до суми депозиту, що збільшує базу для подальшого нарахування доходу.
За можливістю поповнення рахунку	Поповнювані депозити	Передбачають можливість внесення додаткових коштів протягом строку дії депозитного договору.
	Непоповнювані депозити	Не дозволяють внесення додаткових коштів після відкриття депозиту.
За можливістю дострокового вилучення коштів	Депозити з правом дострокового зняття	Дозволяють вкладнику отримати кошти до завершення строку дії договору, однак часто зі зниженням процентної ставки.
	Депозити без права дострокового вилучення	Передбачають повернення коштів лише після закінчення строку депозиту.
За формою оформлення	Іменні депозити	Відкриваються на конкретну особу, яка є власником депозитного рахунку.
	Депозитні сертифікати	Письмове свідоцтво банку про внесення коштів, яке підтверджує право вкладника на отримання суми депозиту та процентів.
За способом відкриття	Традиційні депозити	Відкриваються безпосередньо у відділенні банку шляхом укладання договору між банком і клієнтом.
	Онлайн-депозити	Оформлюються дистанційно через інтернет-банкінг або мобільні застосунки банку. Часто мають вищі процентні ставки та спрощений механізм обслуговування.

Наведена у табл. 1.1 класифікація депозитів свідчить про різноманітність депозитних продуктів, які банки пропонують клієнтам залежно від їх фінансових потреб, строків розміщення коштів та умов обслуговування. Поділ депозитів за різними ознаками дозволяє банківським установам ефективніше управляти ресурсною базою, ліквідністю та ризиками, а вкладникам – обирати найбільш вигідні та зручні форми збереження коштів.

Найбільш поширеним є поділ депозитів за строком розміщення коштів на депозити до запитання, строкові та ощадні. Депозити до запитання характеризуються високою ліквідністю, оскільки вкладник може вільно користуватися коштами у будь-який момент. Водночас такі депозити мають низький рівень дохідності для клієнтів і менш стабільні для банків. Строкові депозити, навпаки, забезпечують банкам стабільність ресурсної бази, оскільки кошти розміщуються на визначений термін. Саме тому за такими вкладами банки пропонують вищі процентні ставки. Ощадні депозити поєднують ознаки

накопичення та збереження коштів і часто передбачають можливість поповнення рахунку.

Важливе значення має класифікація депозитів за категорією вкладників, адже депозити фізичних та юридичних осіб мають різне економічне призначення. Вклади населення формують значну частину ресурсів банківської системи та є показником довіри громадян до банків. Депозити юридичних осіб переважно використовуються підприємствами для тимчасового розміщення вільних фінансових ресурсів та забезпечення поточної діяльності.

За валютою вкладу депозити поділяються на вклади у національній та іноземній валюті. Депозити у гривні є основою внутрішнього фінансового обороту країни, тоді як валютні депозити використовуються вкладниками для захисту коштів від інфляційних та валютних ризиків.

Класифікація депозитів за порядком виплати процентів відображає особливості отримання доходу вкладником. Депозити з капіталізацією процентів забезпечують збільшення доходності за рахунок нарахування процентів на вже нараховані проценти, що робить їх привабливими для довгострокового накопичення коштів.

Також суттєве значення мають умови поповнення депозиту та дострокового вилучення коштів. Поповнювані депозити створюють додаткові можливості для накопичення заощаджень, а депозити з правом дострокового зняття підвищують фінансову гнучкість вкладників, хоча часто супроводжуються нижчою процентною ставкою.

У сучасних умовах розвитку цифрових технологій особливої популярності набувають онлайн-депозити, які відкриваються дистанційно через інтернет-банкінг або мобільні застосунки. Такі депозитні продукти характеризуються зручністю, швидкістю оформлення та часто більш вигідними умовами обслуговування.

Отже, різноманітність видів депозитів дозволяє банкам формувати ефективну депозитну політику, забезпечувати стабільність ресурсної бази та адаптувати фінансові послуги до потреб різних категорій клієнтів. Одночасно

депозитні продукти залишаються важливим інструментом збереження та примноження коштів населення і суб'єктів господарювання.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан і динаміка ринку депозитних послуг України

У сучасних умовах функціонування банківської системи України ринок депозитних послуг залишається одним із ключових сегментів фінансового ринку, оскільки саме депозити формують основну частину ресурсної бази банківських установ. Від обсягів і структури депозитів значною мірою залежить рівень ліквідності банків, їх здатність здійснювати кредитування економіки, підтримувати фінансову стійкість та забезпечувати ефективне функціонування грошово-кредитної системи держави.

Протягом останніх років депозитний ринок України функціонує в умовах значних економічних та геополітичних викликів, пов'язаних із воєнним станом, інфляційними процесами, валютними коливаннями та змінами монетарної політики Національного банку України. Незважаючи на складні умови, банківська система України демонструє відносну стабільність, а депозитні послуги залишаються одним із найбільш популярних інструментів збереження заощаджень населення та тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання.

Сучасний розвиток депозитного ринку характеризується зростанням обсягів депозитів фізичних осіб, поступовим підвищенням довіри до банківської системи, активним впровадженням цифрових банківських послуг та зміною структури депозитного портфеля банків. Водночас на динаміку депозитних послуг суттєво впливають рівень процентних ставок, інфляційні очікування населення, валютна стабільність та державна політика у сфері гарантування вкладів.

За даними Національного банку України, у 2025 році спостерігалось подальше зростання обсягів депозитів населення, що свідчить про збереження довіри вкладників до банківської системи навіть в умовах воєнних ризиків.

Також банки активно розвивали онлайн-депозити та дистанційне обслуговування клієнтів, що стало важливим чинником розширення депозитного ринку.

Для оцінки сучасного стану депозитного ринку України важливим є аналіз структури депозитів за категоріями вкладників – резидентів і нерезидентів. Такий аналіз дозволяє визначити рівень внутрішньої ресурсної бази банківської системи, ступінь залежності банків від зовнішнього капіталу і загальні тенденції розвитку депозитного ринку в умовах економічної нестабільності. Основні показники обсягів депозитів резидентів і нерезидентів у банківській системі України за 2023–2025 роки наведені на рис. 2.1.

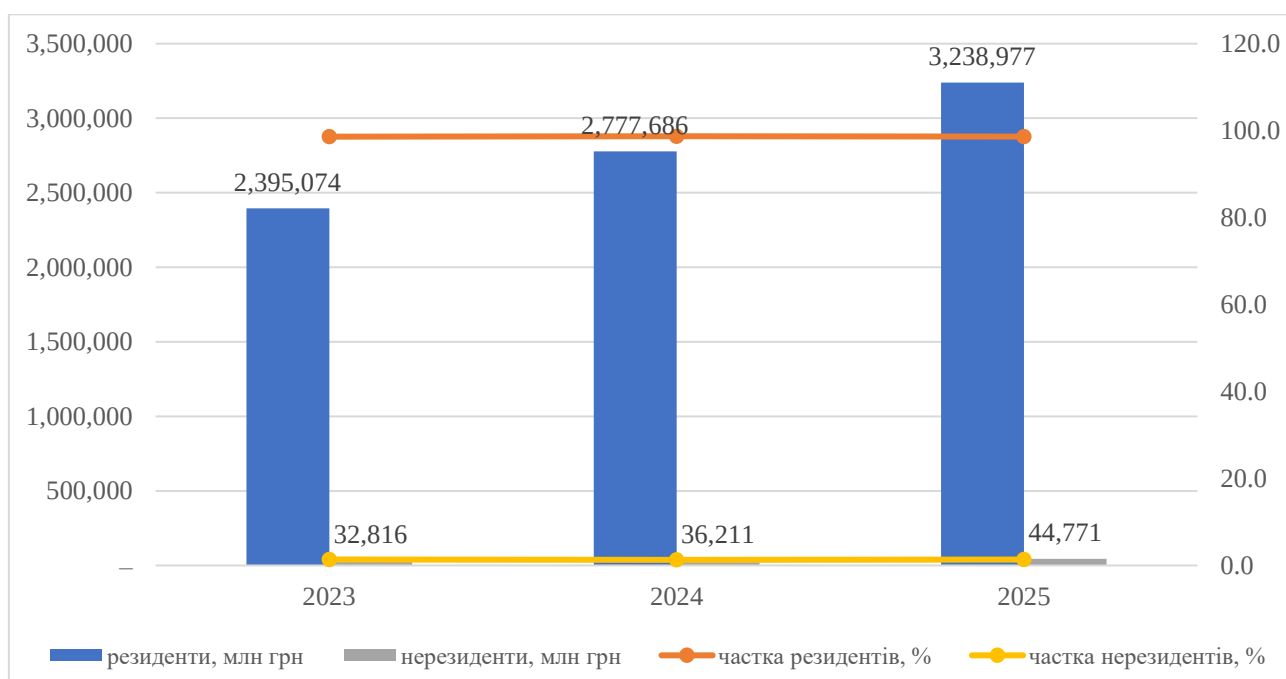

Рис. 2.1. Динаміка депозитів резидентів і нерезидентів у банківській системі України у 2023–2025 рр. [23]

Наведені на рис. 2.1 показники свідчать про стале зростання обсягів депозитів у банківській системі України протягом 2023–2025 років. Загальний обсяг депозитів зріс із 2 427 891 млн грн у 2023 році до 3 283 748 млн грн у 2025 році. Абсолютне зростання за досліджуваний період становило 855 857 млн грн, або близько 35,3%, що свідчить про поступове відновлення і зміцнення депозитного ринку навіть в умовах воєнного стану і економічної нестабільності.

Основну частину депозитного портфеля банківської системи формують кошти резидентів. У 2023 році обсяг депозитів резидентів становив 2 395 074 млн грн, а вже у 2025 році цей показник зріс до 3 238 977 млн грн. Приріст депозитів резидентів за два роки склав 843 903 млн грн, що свідчить про збереження високого рівня довіри населення і суб'єктів господарювання до банківської системи України.

Частка депозитів резидентів у структурі всіх депозитів залишалася стабільно високою – на рівні 98,6-98,7%, тобто, що банківська система України переважно функціонує за рахунок внутрішніх ресурсів, а залежність від коштів нерезидентів є незначною. Така структура депозитного ринку має позитивне значення для фінансової стабільності, оскільки внутрішні депозити є більш стабільним джерелом ресурсів порівняно із зовнішнім капіталом, який є більш чутливим до політичних і економічних ризиків.

Обсяг депозитів нерезидентів також демонстрував тенденцію до зростання. Якщо у 2023 році їх сума становила 32 816 млн грн, то у 2025 році – вже 44 771 млн грн. Абсолютний приріст депозитів нерезидентів склав 11 955 млн грн, або близько 36,4 %. Водночас частка нерезидентів у загальній структурі депозитів залишалася незначною – лише 1,3-1,4 %.

Незначна частка депозитів нерезидентів пояснюється високими війсьними, валютними й інвестиційними ризиками в Україні, які стримують активне залучення іноземного капіталу до банківської системи. Проте поступове зростання їх обсягів свідчить про часткове відновлення довіри іноземних інвесторів до українського фінансового сектору і стабілізацію банківської системи.

Позитивна динаміка загального обсягу депозитів у 2023–2025 роках значною мірою зумовлена підвищенням процентних ставок за депозитами, активним розвитком онлайн-банкінгу, розширенням цифрових депозитних послуг, а також заходами Національного банку України щодо підтримання стабільності банківської системи і зміцнення довіри вкладників.

Таким чином, результати аналізу свідчать про зростання депозитної активності в Україні, домінування внутрішніх ресурсів у структурі депозитного ринку і поступове зміцнення фінансової стійкості банківської системи в умовах сучасних економічних викликів.

Для більш глибокого дослідження сучасного стану депозитного ринку України доцільно проаналізувати структуру депозитів резидентів у розрізі основних секторів економіки. Такий аналіз дозволяє визначити, які групи економічних суб'єктів формують ресурсну базу банківської системи, оцінити рівень фінансової активності окремих секторів економіки та простежити тенденції зміни депозитної поведінки в умовах сучасних економічних викликів. Основні показники динаміки депозитів резидентів у розрізі секторів економіки за 2023–2025 роки наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка депозитів резидентів у розрізі секторів економіки за 2023 – 2025 роки, станом на кінець періоду, млн грн [23]

Період	Всього, в т.ч.	фінансові корпорації	сектор загального державного управління	нефінансові корпорації	домашні господарства
2023	2395074	67182	35388	1031122	1261383
2024	2777686	77213	50544	1227642	1422286
Темп приросту, %	16,0	14,9	42,8	19,1	12,8
2025	3238977	105185	85565	1384412	1663816
Темп приросту, %	16,6	36,2	69,3	12,8	17,0

Аналіз даних табл. 2.1 свідчить про стійке зростання обсягів депозитів резидентів у банківській системі України протягом 2023–2025 років. Загальний обсяг депозитів резидентів збільшився з 2 395 074 млн грн у 2023 році до 3238977 млн грн у 2025 році. Абсолютний приріст за досліджуваний період становив 843 903 млн грн, або 35,2%, що свідчить про поступове зміцнення ресурсної бази банківської системи і збереження довіри економічних суб'єктів до банків навіть в умовах воєнного стану.

Найбільшу частку у структурі депозитів резидентів займають домашні господарства. У 2023 році обсяг депозитів населення становив 1 261 383 млн грн, а у 2025 році – вже 1 663 816 млн грн. Приріст за два роки склав 402 433 млн грн. Темпи приросту депозитів домашніх господарств у 2024 році становили 12,8%, а у 2025 році прискорилися до 17,0%. Це свідчить про зростання схильності населення до заощадження коштів у банківській системі, що пояснюється підвищенням процентних ставок за депозитами, розвитком цифрових банківських сервісів і функціонуванням системи гарантування вкладів фізичних осіб.

Значну частку депозитного ринку формують також нефінансові корпорації. Обсяг їх депозитів зріс із 1 031 122 млн грн у 2023 році до 1 384 412 млн грн у 2025 році. Загальний приріст становив 353 290 млн грн. У 2024 році темп приросту депозитів нефінансових корпорацій складав 19,1%, а у 2025 році дещо сповільнився до 12,8%, що говорить про поступове відновлення економічної активності підприємств, збільшення обсягів оборотного капіталу і прагнення бізнесу зберігати ліквідні кошти в банківській системі в умовах невизначеності.

Депозити фінансових корпорацій мали відносно меншу частку у загальній структурі депозитів, проте демонстрували високі темпи зростання. Якщо у 2023 році їх обсяг становив 67 182 млн грн, то у 2025 році – вже 105 185 млн грн. Особливо помітним є прискорення темпів приросту у 2025 році до 36,2% порівняно з 14,9% у 2024 році. Така тенденція може бути пов'язана з активізацією діяльності фінансових установ, зростанням міжбанківських операцій та накопиченням ліквідності у фінансовому секторі.

Найвищі темпи приросту спостерігалися у секторі загального державного управління. Обсяг депозитів цього сектору зріс із 35 388 млн грн у 2023 році до 85 565 млн грн у 2025 році, тобто більш ніж у 2,4 раза. У 2024 році темп приросту становив 42,8 %, а у 2025 році – вже 69,3%. Таке суттєве зростання є наслідком збільшення бюджетних надходжень, міжнародної фінансової допомоги, концентрації державних коштів у банківській системі та активного використання

депозитних механізмів для управління тимчасово вільними бюджетними ресурсами.

Загалом результати аналізу свідчать про позитивну динаміку розвитку депозитного ринку України і зростання фінансової активності всіх секторів економіки. Основними джерелами формування депозитної бази банків залишаються домашні господарства і нефінансові корпорації, що забезпечує стабільність ресурсної бази банківської системи. Водночас високі темпи приросту депозитів державного сектору і фінансових корпорацій свідчать про посилення ролі інституційних учасників у формуванні депозитного ринку України.

Для оцінки структури депозитного ринку України важливим є аналіз співвідношення депозитів корпоративного сектору і домашніх господарств, оскільки саме ці категорії вкладників формують основну частину ресурсної бази банківської системи. Дослідження динаміки їх обсягів і часток дозволяє визначити тенденції депозитної активності бізнесу і населення, оцінити рівень довіри до банківської системи і виявити особливості формування депозитного портфеля банків. Основні показники структури депозитів корпоративного сектору і домашніх господарств у 2023–2025 роках наведені на рис. 2.2.

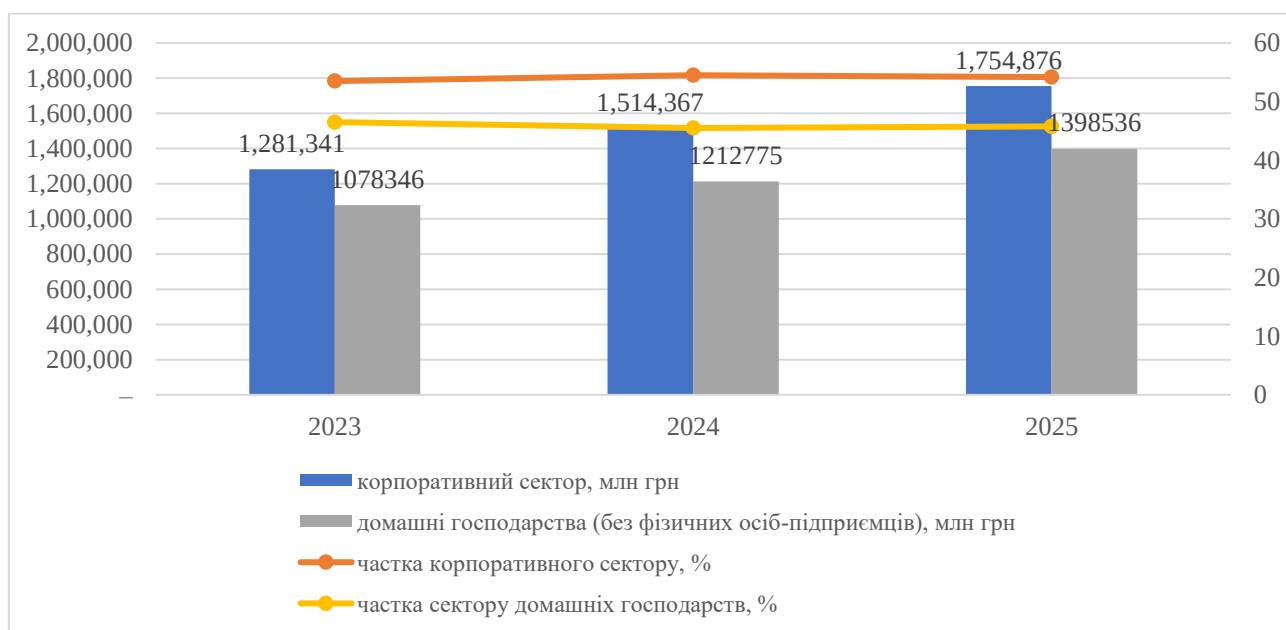

Рис. 2.2. Структура депозитів корпоративного сектору і домашніх господарств у банківській системі України у 2023–2025 роках [23]

Аналіз наведених показників свідчить про стале зростання депозитів як корпоративного сектору, так і домашніх господарств протягом досліджуваного періоду, що вказує на поступове зміцнення ресурсної бази банківської системи України і збереження довіри основних економічних суб'єктів до банківських установ навіть в умовах економічної нестабільності та воєнного стану.

Найбільшу частку у структурі депозитів займав корпоративний сектор. У 2023 році обсяг депозитів корпоративного сектору становив 1 281 341 млн грн, або 53,5% загального обсягу депозитів. У 2024 році цей показник зріс до 1 514 367 млн грн, а у 2025 році – до 1 754 876 млн грн. Загальний приріст депозитів корпоративного сектору за два роки склав 473 535 млн грн, або близько 37,0%.

Частка корпоративного сектору у структурі депозитів залишалася відносно стабільною – у межах 53,5-54,5%. Це свідчить про важливу роль підприємств і організацій у формуванні депозитної бази банківської системи. Зростання депозитів корпоративного сектору пояснюється збільшенням обсягів оборотних коштів підприємств, накопиченням ліквідності в умовах економічної невизначеності, а також прагненням бізнесу забезпечити фінансову стабільність через розміщення тимчасово вільних ресурсів у банках.

Водночас депозити домашніх господарств також демонстрували позитивну динаміку. У 2023 році їх обсяг становив 1 078 346 млн грн, або 46,5% загального обсягу депозитів. У 2025 році цей показник зріс до 1 398 536 млн грн, що на 320 190 млн грн більше порівняно з 2023 роком. Частка домашніх господарств у структурі депозитів коливалася у межах 45,5-46,5%, що свідчить про стабільну участь населення у формуванні ресурсної бази банків.

Зростання депозитів домашніх господарств свідчить про поступове підвищення довіри населення до банківської системи України. Важливими чинниками цього стали розвиток системи гарантування вкладів фізичних осіб, підвищення процентних ставок за депозитами, активне впровадження цифрових банківських послуг та розширення можливостей дистанційного управління рахунками.

Порівняльний аналіз показує, що корпоративний сектор формує дещо більшу частину депозитного портфеля банків, ніж домашні господарства. Це пояснюється значними обсягами фінансових ресурсів підприємств та їх активною участю у банківських операціях. Водночас стабільно висока частка депозитів населення є позитивним показником фінансової стабільності банківської системи, оскільки депозити домашніх господарств традиційно вважаються більш стійким джерелом ресурсів.

Отже, результати аналізу свідчать про позитивну динаміку депозитного ринку України і збереження збалансованої структури депозитів між корпоративним сектором і домашніми господарствами, що створює сприятливі умови для підтримання ліквідності банківської системи, розвитку кредитування економіки і забезпечення фінансової стабільності держави.

Для оцінки сучасних тенденцій розвитку депозитного ринку України важливе значення має аналіз структури депозитів резидентів за видами валют. Такий аналіз дозволяє визначити рівень довіри вкладників до національної валюти, оцінити ступінь доларизації банківської системи і виявити вплив валютних ризиків на депозитну поведінку населення і суб'єктів господарювання. Крім того, дослідження валютної структури депозитів дає можливість проаналізувати зміни пріоритетів вкладників в умовах інфляційних процесів, коливань валютного курсу і нестабільної економічної ситуації. Основні показники динаміки депозитів резидентів у розрізі видів валют за 2023–2025 роки наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка депозитів резидентів у розрізі видів валют за 2023 – 2025 роки,
станом на кінець періоду, млн грн [23]

Період	Всього, в т.ч.	у національній валюті	в іноземній валюті, в т.ч.	долар США	євро	інші валюти
2023	2395074	1634098	760977	526037	200617	6443
2024	2777686	1892738	884948	588817	248954	5595

Темп приросту, %	16,0	15,8	16,3	11,9	24,1	-13,2
2025	3238977	2288663	950313	568461	299847	7113
Темп приросту, %	16,6	20,9	7,4	-3,5	20,4	27,1

Аналіз даних табл. 2.2 свідчить про стале зростання загального обсягу депозитів резидентів у банківській системі України протягом 2023–2025 років. У 2023 році загальний обсяг депозитів становив 2 395 074 млн грн, у 2024 році – 2777686 млн грн, а у 2025 році – 3 238 977 млн грн. Темпи приросту депозитів залишалися високими: у 2024 році – 16,0%, а у 2025 році – 16,6%. Така динаміка свідчить про зміцнення депозитного ринку і збереження довіри вкладників до банківської системи України.

Найбільшу частку у структурі депозитів займали депозити у національній валюті. У 2023 році їх обсяг становив 1 634 098 млн грн, а у 2025 році зріс до 2288663 млн грн. Загальний приріст гривневих депозитів за два роки склав 654565 млн грн, або понад 40%. Особливо помітним є прискорення темпів приросту у 2025 році до 20,9% порівняно з 15,8% у 2024 році.

Зростання депозитів у національній валюті свідчить про поступове підвищення довіри населення і бізнесу до гривні, а також про ефективність монетарної політики Національного банку України щодо підтримання валютної стабільності. Важливими чинниками зростання гривневих депозитів стали високі процентні ставки за гривневими вкладами, обмеження валютних операцій в умовах воєнного стану і прагнення вкладників отримати вищий рівень доходності.

Водночас депозити в іноземній валюті також демонстрували позитивну динаміку, хоча темпи їх зростання були нижчими. У 2023 році обсяг валютних депозитів становив 760 977 млн грн, а у 2025 році – 950 313 млн грн. Загальний приріст склав 189 336 млн грн. Однак темпи приросту у 2025 році суттєво сповільнилися до 7,4% порівняно з 16,3% у 2024 році.

У структурі валютних депозитів найбільшу частку займали депозити у доларах США. У 2023 році їх обсяг становив 526 037 млн грн, а у 2024 році зріс до 588 817 млн грн. Проте у 2025 році обсяг депозитів у доларах США скоротився до 568 461 млн грн, а темп приросту став від'ємним – (-3,5%), що свідчить про поступове зниження рівня доларизації депозитного ринку і переорієнтацію вкладників на гривневі інструменти заощадження.

На відміну від доларових депозитів, депозити у євро демонстрували стабільно високі темпи зростання. У 2023 році їх обсяг становив 200 617 млн грн, у 2024 році – 248 954 млн грн, а у 2025 році – вже 299 847 млн грн. Темпи приросту депозитів у євро залишалися високими: 24,1% у 2024 році та 20,4% у 2025 році. Така тенденція пояснюється посиленням ролі євро у міжнародних розрахунках, зміцненням економічних зв'язків України з країнами Європейського Союзу і прагненням вкладників диверсифікувати валютні ризики.

Депозити в інших валютах займали незначну частку у загальній структурі депозитного ринку. У 2024 році їх обсяг навіть скоротився на 13,2%, однак у 2025 році спостерігалось зростання на 27,1%. Попри високий темп приросту, абсолютні обсяги таких депозитів залишаються незначними порівняно з депозитами у доларах США і євро.

Загалом результати аналізу свідчать про посилення ролі національної валюти у структурі депозитного ринку України і поступове зниження залежності банківської системи від валютних депозитів. Водночас збереження значних обсягів депозитів в іноземній валюті підтверджує наявність валютних ризиків і прагнення вкладників диверсифікувати власні заощадження в умовах економічної нестабільності.

Для оцінки стабільності ресурсної бази банківської системи важливе значення має аналіз депозитів резидентів у розрізі строків погашення. Строкова структура депозитів дозволяє визначити рівень ліквідності банків, оцінити поведінку вкладників в умовах економічної невизначеності та проаналізувати схильність населення і суб'єктів господарювання до довгострокового

заощадження коштів. Крім того, дослідження строкової структури депозитів дає можливість оцінити ступінь фінансової стабільності банківської системи та ефективність депозитної політики банків. Основні показники динаміки депозитів резидентів у розрізі строків погашення за 2023–2025 роки наведені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка депозитів резидентів у розрізі строків погашення за 2023 – 2025 роки, станом на кінець періоду, млн грн [23]

Період	Всього, в т.ч.	на вимогу	до 1 року	від 1 року до 2 років	більше 2 років
2023	2395074	1613424	667327	96296	18027
2024	2777686	1930807	678872	145945	22062
Темп приросту, %	16,0	19,7	1,7	51,6	22,4
2025	3238977	2317240	749231	150628	21878
Темп приросту, %	16,6	20,0	10,4	3,2	-0,8

Аналіз наведених показників свідчить про стале зростання загального обсягу депозитів резидентів у банківській системі України протягом 2023–2025 років. У 2023 році загальний обсяг депозитів становив 2 395 074 млн грн, у 2024 році – 2 777 686 млн грн, а у 2025 році – 3 238 977 млн грн. Темпи приросту були стабільно високими – 16,0% у 2024 році та 16,6% у 2025 році, що свідчить про зміцнення депозитного ринку та збереження довіри вкладників до банківської системи.

Найбільшу частку у структурі депозитів займали депозити на вимогу. У 2023 році їх обсяг становив 1 613 424 млн грн, а у 2025 році зріс до 2 317 240 млн грн. Загальний приріст депозитів на вимогу за два роки склав 703 816 млн грн. Темпи приросту залишалися високими: 19,7% у 2024 році та 20,0% у 2025 році.

Домінування депозитів на вимогу свідчить про прагнення вкладників зберігати високу ліквідність власних коштів в умовах економічної та воєнної невизначеності. Населення та бізнес надають перевагу депозитам, які дозволяють швидко отримати доступ до коштів без втрати доходу або

додаткових обмежень. Водночас значна частка коштів на вимогу може створювати додаткові ризики для банківської системи, оскільки такі ресурси є менш стабільними порівняно зі строковими депозитами.

Депозити строком до 1 року також демонстрували позитивну динаміку. У 2023 році їх обсяг становив 667 327 млн грн, а у 2025 році – 749 231 млн грн. Темпи приросту у 2024 році були незначними – лише 1,7%, однак у 2025 році прискорилися до 10,4%. Це свідчить про поступове відновлення довіри вкладників до строкових депозитних інструментів і готовність частини клієнтів розміщувати кошти на коротко- і середньостроковий період.

Особливо високі темпи приросту у 2024 році спостерігалися за депозитами строком від 1 року до 2 років. Їх обсяг зріс із 96 296 млн грн у 2023 році до 145 945 млн грн у 2024 році, що відповідає приросту на 51,6%. У 2025 році темпи зростання суттєво сповільнилися до 3,2%, а обсяг депозитів досяг 150 628 млн грн. Таке різке зростання у 2024 році пов'язане з підвищенням процентних ставок за довгими депозитами і прагненням вкладників зафіксувати вигідні умови розміщення коштів.

Найменшу частку у структурі депозитів займали депозити строком понад 2 роки. У 2023 році їх обсяг становив 18 027 млн грн, у 2024 році – 22 062 млн грн, а у 2025 році дещо скоротився до 21 878 млн грн. У 2025 році темп приросту став від'ємним і склав -0,8%. Це свідчить про низьку схильність вкладників до довгострокового розміщення коштів в умовах економічної нестабільності, інфляційних ризиків та невизначеності щодо майбутньої фінансової ситуації.

Загалом результати аналізу свідчать про домінування короткострокових і високоліквідних депозитів у структурі депозитного ринку України. Основна частина коштів зосереджена у депозитах на вимогу, що відображає обережну поведінку вкладників та їх прагнення зберігати фінансову гнучкість. Водночас поступове зростання строкових депозитів свідчить про часткове відновлення довіри до банківської системи і стабілізацію фінансового ринку України.

Для більш детальної оцінки строкової структури депозитного ринку України доцільно проаналізувати частку депозитів резидентів за основними

строками погашення станом на кінець 2025 року. Такий аналіз дозволяє визначити переваги вкладників щодо вибору депозитних продуктів, оцінити рівень довіри до банківської системи та виявити тенденції у формуванні ресурсної бази банків. Структура депозитів резидентів у розрізі строків погашення станом на кінець 2025 року наведена на рис. 2.3.

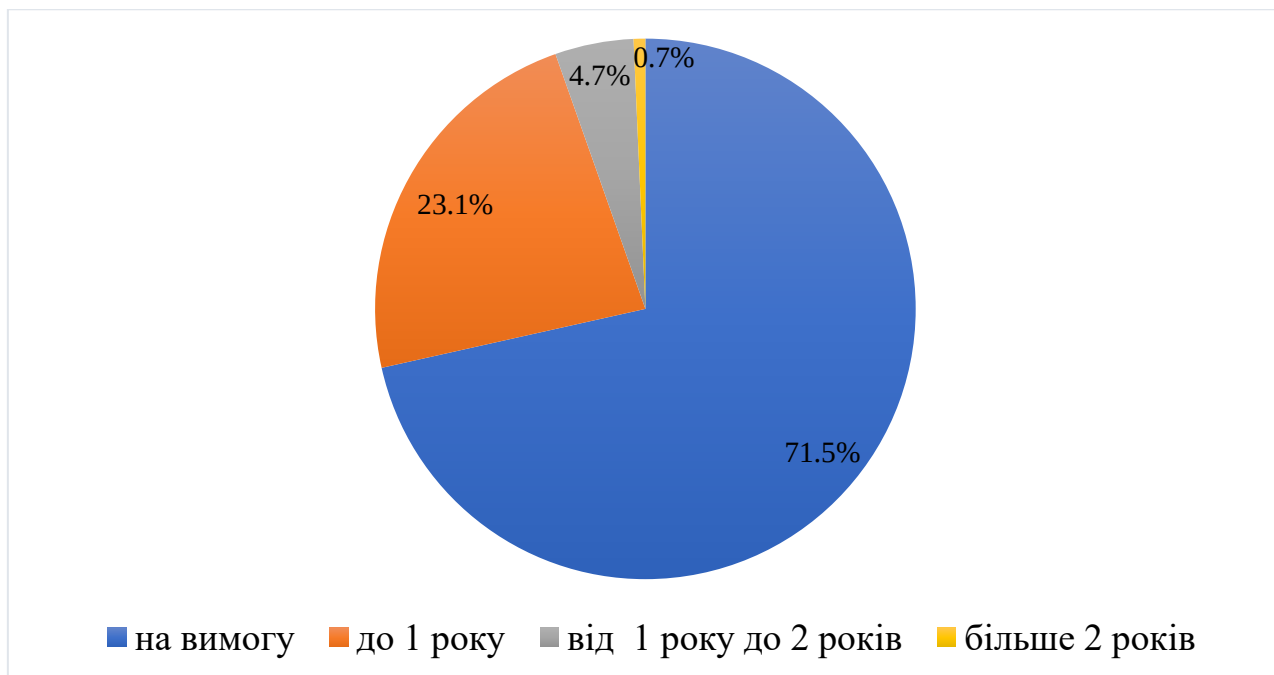

Рис. 2.3. Структура депозитів резидентів у розрізі строків погашення станом на кінець 2025 року, % [23]

Аналіз структури депозитів резидентів за строками погашення свідчить про суттєве домінування депозитів на вимогу у банківській системі України. Їх частка станом на кінець 2025 року становила 71,5% загального обсягу депозитів. Це означає, що більше двох третин усіх депозитних коштів вкладники зберігали на рахунках із можливістю вільного та швидкого доступу до коштів.

Така структура депозитного ринку свідчить про прагнення населення і суб'єктів господарювання підтримувати високу ліквідність власних фінансових ресурсів в умовах економічної нестабільності, воєнних ризиків та невизначеності щодо майбутньої економічної ситуації. Вкладники надають перевагу депозитам на вимогу через можливість оперативного використання коштів без втрати процентного доходу або застосування штрафних санкцій за дострокове зняття.

Другу за величиною частку займали депозити строком до 1 року – 23,1%. Це свідчить про те, що частина вкладників все ж готова розміщувати кошти на короткостроковій основі з метою отримання вищого процентного доходу порівняно з депозитами на вимогу. Короткострокові депозити залишаються відносно популярними завдяки поєднанню помірної дохідності та прийняттого рівня фінансової гнучкості.

Значно меншу частку у структурі депозитів займали середньострокові депозити строком від 1 року до 2 років – лише 4,7%. Низький рівень таких депозитів свідчить про обмежену готовність вкладників довгостроково фіксувати власні кошти у банківській системі. Основними причинами цього є інфляційні ризики, нестабільність валютного курсу, невизначеність економічної ситуації та бажання вкладників зберігати можливість швидкого доступу до фінансових ресурсів.

Найменшу частку у структурі депозитного ринку становили депозити строком понад 2 роки – лише 0,7%. Такий показник свідчить про фактичну відсутність довгострокових заощаджень у банківській системі України. Вкладники уникають тривалого розміщення коштів через високий рівень економічної та політичної невизначеності, ризики інфляції та недовіру до довгострокових фінансових прогнозів.

Переважання короткострокових депозитів і депозитів на вимогу має подвійний вплив на банківську систему. З одного боку, це забезпечує банкам значний обсяг ресурсів, однак з іншого – підвищує ризики ліквідності, оскільки значна частина коштів може бути швидко вилучена вкладниками. У таких умовах банкам складніше здійснювати довгострокове кредитування економіки та планувати інвестиційну діяльність.

Загалом структура депозитів резидентів за строками погашення свідчить про обережну депозитну поведінку вкладників та орієнтацію переважно на короткострокове збереження коштів. Водночас поступове зростання частки строкових депозитів може стати важливим чинником зміцнення ресурсної бази

банківської системи та розвитку довгострокового кредитування економіки України.

2.2. Механізм формування депозитної політики банківської системи України у сучасних умовах

У сучасних умовах функціонування банківської системи депозитна політика є одним із ключових напрямів діяльності банківських установ, оскільки саме вона визначає ефективність формування ресурсної бази банків, рівень їх ліквідності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг. В умовах економічної нестабільності, інфляційних процесів, воєнного стану та посилення конкуренції між банками питання формування ефективної депозитної політики набуває особливої актуальності.

Механізм формування депозитної політики банківської системи України охоплює сукупність принципів, методів, інструментів і управлінських рішень, спрямованих на залучення тимчасово вільних коштів населення, підприємств та інших економічних суб'єктів. Основною метою депозитної політики є забезпечення стабільного приросту депозитних ресурсів, оптимізація структури депозитного портфеля та підтримання належного рівня ліквідності банківської системи.

Формування депозитної політики банків залежить від значної кількості внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх факторів належать фінансовий стан банку, рівень капіталізації, структура активів і пасивів, процентна політика, рівень ризиків, якість банківського менеджменту та стратегія розвитку банку. Водночас зовнішні фактори включають макроекономічну ситуацію в державі, рівень інфляції, валютну стабільність, монетарну політику Національного банку України, рівень довіри населення до банківської системи та загальний стан фінансового ринку.

У сучасних умовах важливу роль у формуванні депозитної політики відіграють цифровізація банківських послуг та розвиток фінансових технологій.

Банки активно впроваджують онлайн-депозити, дистанційне відкриття рахунків, мобільний банкінг та персоналізовані депозитні продукти, що дозволяє підвищити доступність банківських послуг і посилити конкуренцію за вкладників.

Особливого значення депозитна політика набуває в умовах воєнного стану, коли банки змушені адаптувати власні механізми залучення депозитів до підвищених ризиків та змін поведінки вкладників. У таких умовах основними завданнями депозитної політики стають підтримання довіри клієнтів, забезпечення стабільності ресурсної бази, мінімізація ризиків відтоку коштів і підвищення гнучкості депозитних продуктів.

Для оцінки ролі депозитного ринку у функціонуванні національної економіки важливе значення має аналіз співвідношення обсягів депозитів банківської системи та валового внутрішнього продукту. Показник частки депозитів у ВВП дозволяє визначити рівень розвитку фінансового посередництва, ступінь залучення тимчасово вільних коштів до банківської системи та значення депозитних ресурсів у забезпеченні економічного розвитку держави. Крім того, аналіз взаємозв'язку між динамікою ВВП та депозитів дає можливість оцінити рівень фінансової глибини економіки і ефективність функціонування банківського сектору. Основні показники динаміки обсягів ВВП і депозитів банківської системи України у 2023–2025 роках наведені на рис. 2.4.

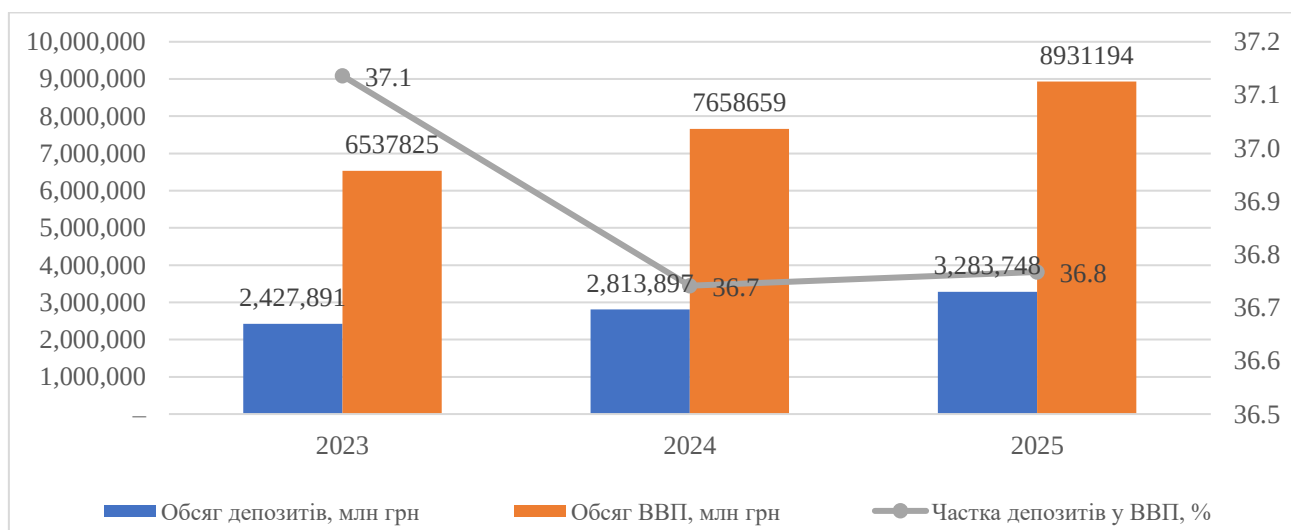

Рис. 2.4. Динаміка обсягів ВВП і депозитів банківської системи у 2023–2025 рр.

Аналіз наведених показників свідчить про стале зростання як валового внутрішнього продукту, так і обсягів депозитів банківської системи України протягом 2023–2025 років. У 2023 році обсяг депозитів становив 2 427 891 млн грн, у 2024 році – 2 813 897 млн грн, а у 2025 році – 3 283 748 млн грн. Загальний приріст депозитів за досліджуваний період склав 855 857 млн грн, або близько 35,3 %, що свідчить про розширення ресурсної бази банківської системи та зростання депозитної активності населення і суб'єктів господарювання.

Одночасно спостерігалось зростання обсягів валового внутрішнього продукту України. У 2023 році ВВП становив 6 537 825 млн грн, у 2024 році – 7 658 659 млн грн, а у 2025 році – 8 931 194 млн грн. Загальний приріст ВВП за два роки склав 2 393 369 млн грн, або близько 36,6%. Це свідчить про поступове відновлення економічної активності, адаптацію економіки до сучасних викликів і стабілізацію макроекономічної ситуації.

Водночас показник частки депозитів у ВВП протягом досліджуваного періоду залишався відносно стабільним. У 2023 році він становив 37,1%, у 2024 році – 36,7%, а у 2025 році – 36,8%. Незначне коливання цього показника свідчить про те, що темпи зростання депозитного ринку загалом відповідали темпам зростання економіки.

Рівень частки депозитів у ВВП на рівні близько 37% свідчить про важливу роль банківської системи у процесі акумулювання фінансових ресурсів та забезпечення фінансового посередництва в економіці України. Водночас порівняно з розвиненими країнами цей показник залишається відносно невисоким, що може свідчити про недостатній рівень фінансової глибини економіки, обмежений розвиток довгострокових заощаджень та збереження значної частки коштів поза банківською системою.

Зростання обсягів депозитів у 2023–2025 роках значною мірою було зумовлене підвищенням довіри населення до банківської системи, розвитком цифрових банківських послуг, збільшенням процентних ставок за депозитами та активною політикою Національного банку України щодо підтримання фінансової стабільності. Водночас зростання ВВП сприяло підвищенню доходів

економічних суб'єктів та збільшенню обсягів тимчасово вільних коштів, які могли бути розміщені у банківській системі.

Стабільність співвідношення депозитів до ВВП також свідчить про те, що банківський сектор зберігає важливу роль у фінансовому забезпеченні економіки навіть в умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності. Депозитний ринок продовжує виконувати функції акумулювання заощаджень, підтримання ліквідності банківської системи та створення ресурсної бази для кредитування економіки.

Отже, результати аналізу підтверджують позитивну динаміку розвитку депозитного ринку України та його вагоме значення у забезпеченні економічного розвитку держави. Водночас збереження стабільної частки депозитів у ВВП свідчить про необхідність подальшого розвитку фінансового ринку, зміцнення довіри до банківської системи та стимулювання довгострокових заощаджень населення і бізнесу.

Для оцінки рівня ліквідності та стабільності депозитної бази банківської системи України важливе значення має аналіз структури депозитів за ступенем їх доступності для вкладників, зокрема співвідношення депозитів на вимогу та строкових депозитів. Такий аналіз дозволяє визначити поведінкові особливості вкладників, оцінити рівень фінансової гнучкості ресурсної бази банків, а також виявити потенційні ризики ліквідності банківської системи. Основні показники рівня ліквідності банківської системи України за 2023–2025 роки наведені на рис. 2.5.

Аналіз наведених показників свідчить про домінування депозитів на вимогу у структурі ресурсної бази банківської системи України протягом усього досліджуваного періоду. У 2023 році обсяг депозитів на вимогу становив 1613424 млн грн, або 67,4% загального депозитного портфеля. У 2024 році їх обсяг зріс до 1 930 807 млн грн, а частка підвищилася до 69,5%. У 2025 році спостерігалось подальше зростання до 2 317 240 млн грн, а частка досягла 71,5%.

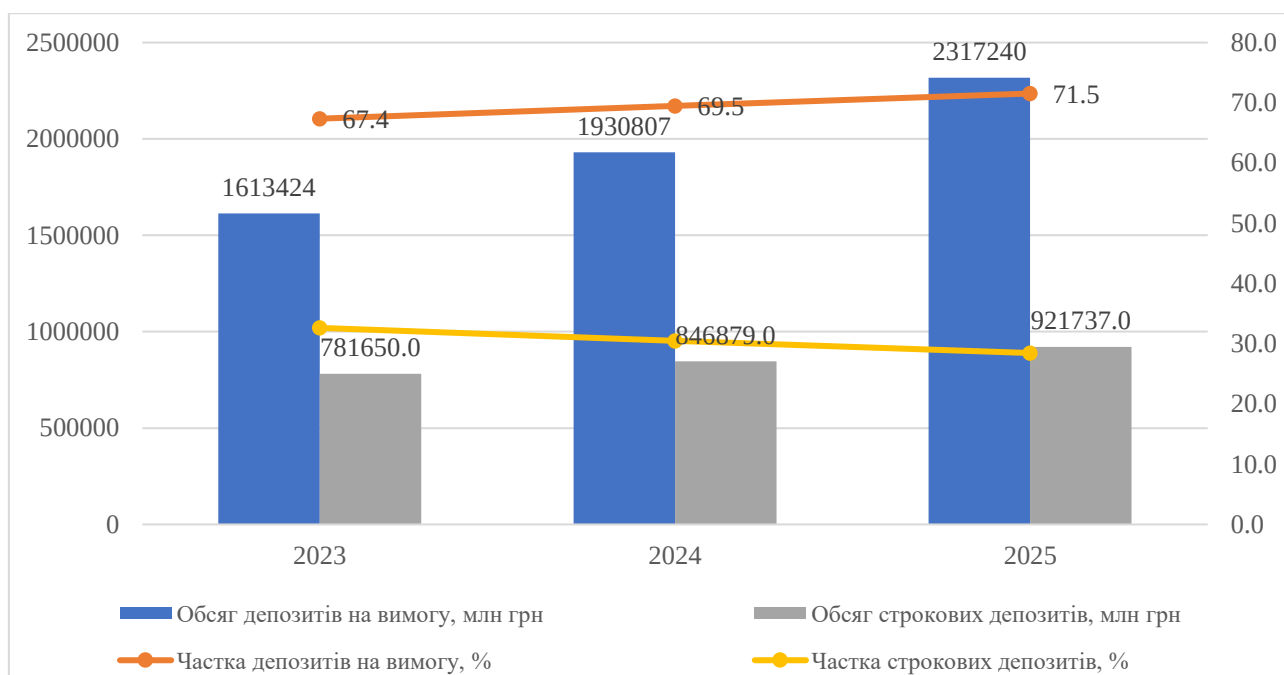

Рис. 2.5. Рівень ліквідності банківської системи за 2023–2025 рр., % [23]

Зростання частки депозитів на вимогу свідчить про посилення ліквідності депозитного портфеля банківської системи, оскільки такі кошти є найбільш доступними для вкладників і можуть бути вилучені у будь-який момент. Це відображає високу обережність економічних суб'єктів в умовах воєнного стану, інфляційних ризиків і загальної економічної невизначеності. Вкладники надають перевагу збереженню коштів у максимально ліквідній формі, що дозволяє швидко реагувати на зміни економічної ситуації.

Водночас така структура депозитів створює певні виклики для банківської системи, оскільки значна частка коштів є нестабільною і може бути швидко вилучена. Це підвищує ризики ліквідності банків та ускладнює планування довгострокових кредитних операцій.

Строкові депозити, навпаки, демонстрували поступове скорочення їх частки у структурі депозитного портфеля. У 2023 році їх обсяг становив 781 650 млн грн, або 32,6%, у 2024 році – 846 879 млн грн (30,5%), а у 2025 році – 921 737 млн грн (28,5%). Незважаючи на абсолютне зростання обсягів строкових депозитів, їх частка у загальній структурі зменшувалася.

Зменшення питомої ваги строкових депозитів свідчить про обмежену готовність вкладників до довгострокового розміщення коштів у банківській

системі. Основними причинами такої тенденції є інфляційні очікування, валютні ризики, невизначеність економічної ситуації та прагнення вкладників зберігати високу ліквідність своїх заощаджень.

У цілому, динаміка показників свідчить про поступове зростання ліквідності депозитного портфеля банківської системи України. Переважання депозитів на вимогу над строковими депозитами формує високий рівень мобільності ресурсів, однак водночас знижує стабільність ресурсної бази банків.

Отже, сучасна структура депозитів характеризується перевагою високоліквідних коштів, що є характерною ознакою економіки, яка функціонує в умовах підвищених ризиків. Для підвищення фінансової стійкості банківської системи доцільним є стимулювання зростання частки строкових депозитів шляхом удосконалення депозитної політики банків та підвищення довіри вкладників до довгострокових фінансових інструментів.

Для оцінки рівня валютної стабільності та довіри до національної валюти важливе значення має аналіз валютної структури депозитів у банківській системі України. Такий аналіз дозволяє визначити ступінь доларизації депозитного ринку, оцінити переваги вкладників щодо вибору валюти заощаджень, а також виявити вплив макроекономічних факторів (інфляції, валютного курсу та монетарної політики) на поведінку клієнтів банків. Валютна структура депозитів у 2025 році наведена на рис. 2.6.

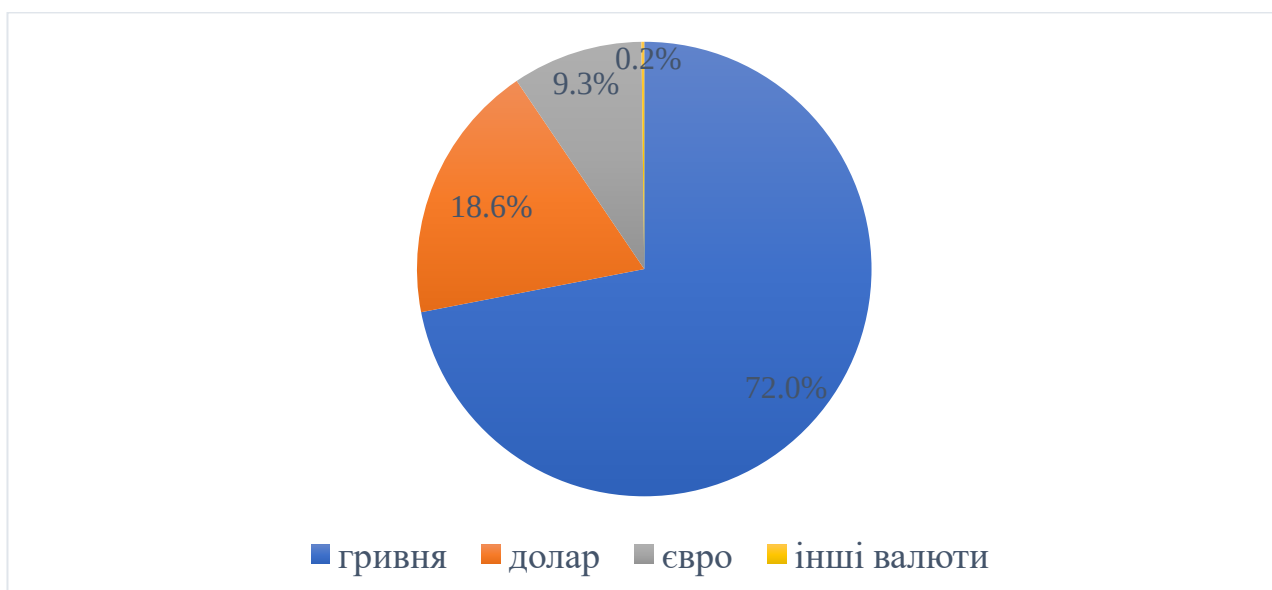

Рис. 2.6. Валютна структура депозитів у 2025 році,% [23]

Аналіз валютної структури депозитів свідчить про домінування національної валюти у депозитному портфелі банківської системи України. У 2025 році частка депозитів у гривні становила 72,1%, що є найвищим показником серед усіх валют. Це свідчить про поступове зміцнення довіри населення та суб'єктів господарювання до національної валюти, а також про підвищення ролі гривні як основного інструмента заощадження та розрахунків.

Переважання гривневих депозитів є позитивним сигналом для банківської системи, оскільки зменшує валютні ризики та сприяє більш ефективному проведенню монетарної політики Національного банку України. Крім того, гривневі депозити зазвичай мають вищу дохідність порівняно з валютними, що додатково стимулює вкладників розміщувати кошти саме в національній валюті.

Другу за значенням позицію займають депозити в доларах США, частка яких у 2025 році становила 18,6%. Попри відносно високу частку, спостерігається загальна тенденція до поступового зниження доларизації депозитного ринку. Це пояснюється обмеженнями валютних операцій, стабілізацією курсових очікувань та зростанням привабливості гривневих депозитів.

Депозити в євро становили 9,3% загального обсягу. Хоча їх частка є меншою порівняно з доларовими депозитами, євро поступово зміцнює свої позиції як валюта заощаджень. Це пов'язано з економічною інтеграцією України до європейського ринку, зростанням торговельних зв'язків з країнами ЄС та диверсифікацією валютних ризиків з боку вкладників.

Найменшу частку займали депозити в інших валютах – лише 0,2%, що є незначним показником і не має суттєвого впливу на загальну структуру депозитного ринку.

У цілому валютна структура депозитів у 2025 році свідчить про переважання національної валюти та поступове зниження рівня доларизації банківської системи України. Це є позитивною тенденцією, яка сприяє зміцненню фінансової стабільності, підвищенню ефективності монетарної політики та зменшенню валютних ризиків у банківському секторі.

Для оцінки ефективності депозитної політики банківської системи України важливе значення має аналіз рівня процентних ставок за строковими депозитами. Процентна ставка є ключовим інструментом формування депозитної політики, оскільки визначає привабливість банківських вкладів для населення та суб'єктів господарювання, впливає на обсяги залучення ресурсів і структуру депозитного портфеля банків. Динаміка середніх ринкових ставок за строковими депозитами у 2023–2025 роках наведена на рис. 2.7.

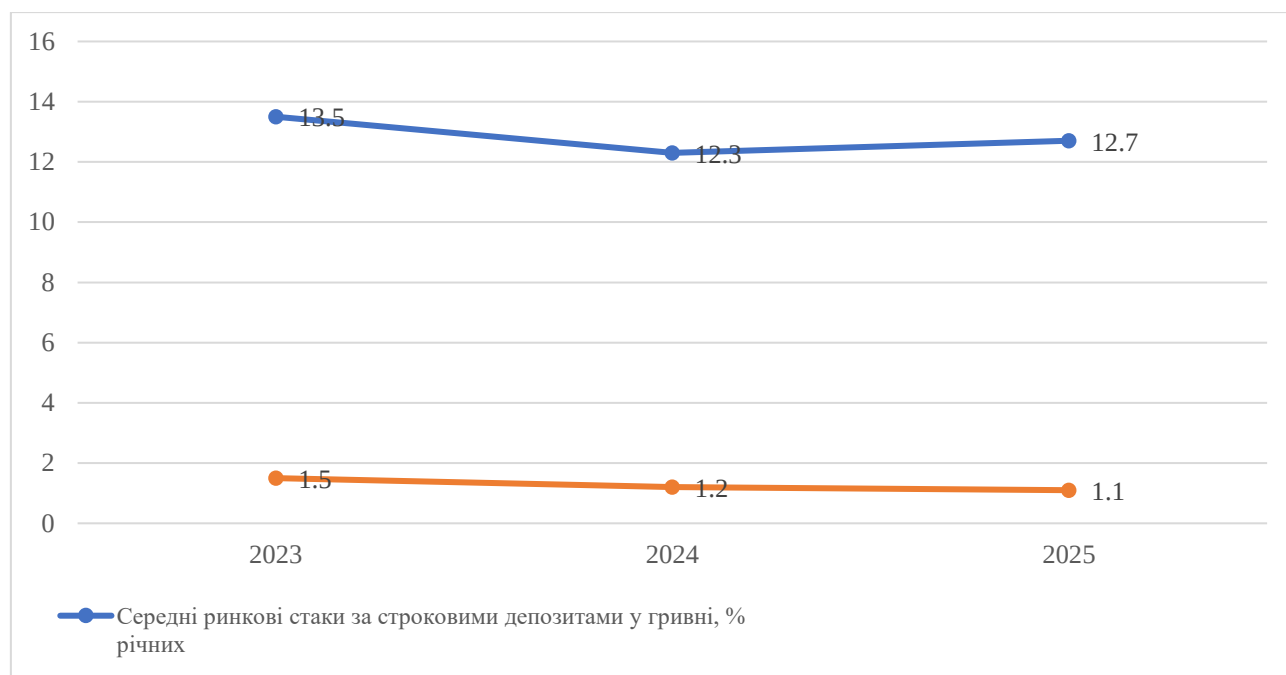

Рис. 2.7. Середні ринкові ставки за строковими депозитами станом на кінець періоду, % річних [23]

Аналіз наведених показників свідчить, що у досліджуваному періоді процентні ставки за строковими депозитами в Україні залишалися відносно високими, особливо за вкладами у національній валюті, що є характерним для економіки з підвищеним рівнем інфляційних та валютних ризиків.

У 2023 році середня ринкова ставка за строковими депозитами у гривні становила 13,5% річних, що відображало прагнення банків стимулювати залучення ресурсів у національній валюті. У 2024 році спостерігалось зниження ставки до 12,3%, що могло бути пов'язано з поступовою стабілізацією макроекономічної ситуації, змінами облікової ставки НБУ та адаптацією банків до ринкових умов. У 2025 році ставка дещо зросла до 12,7%, що свідчить про

коригування депозитної політики банків у відповідь на конкуренцію за вкладників та необхідність підтримання достатнього рівня депозитної бази.

Загалом, попри коливання, рівень гривневих депозитних ставок залишається привабливим для вкладників, оскільки забезпечує можливість отримання реального доходу та компенсує інфляційні втрати. Це також пояснює домінування гривневих депозитів у структурі валютних заощаджень населення.

Ставки за валютними депозитами є суттєво нижчими у порівнянні з гривневими. У 2023 році середня ставка становила 1,5% річних, у 2024 році знизилася до 1,2%, а у 2025 році – до 1,1%. Така тенденція є типовою для валютних депозитів, оскільки вони мають нижчий рівень ризику для вкладників, але водночас не забезпечують високої дохідності.

Зниження ставок за валютними депозитами також відображає загальносвітову тенденцію низької дохідності валютних активів та політику банків щодо стимулювання переходу вкладників до гривневих інструментів. Це додатково сприяє зниженню рівня доларизації депозитного ринку України.

У цілому аналіз процентних ставок свідчить про активне використання банками процентного інструменту як складової депозитної політики. Коливання ставок у гривні та їх стабільно низький рівень у валюті відображають адаптацію банківської системи до макроекономічних умов та прагнення забезпечити баланс між залученням ресурсів і їх вартістю.

Отже, процентна політика банків залишається важливим механізмом впливу на поведінку вкладників, структуру депозитного портфеля та загальну стабільність депозитного ринку України.

Для оцінки депозитної політики банківської системи України важливе значення має аналіз індексу ставок за річними депозитами фізичних осіб у різних валютах. Цей показник відображає середній рівень дохідності депозитних продуктів для населення та є одним із ключових індикаторів привабливості банківських заощаджень. Його аналіз дозволяє оцінити тенденції зміни процентної політики банків, вплив монетарної політики Національного банку України і загальні умови конкуренції на депозитному ринку. Основні показники

Українського індексу ставок за річними депозитами фізичних осіб у 2023–2025 роках наведені на рис. 2.8.

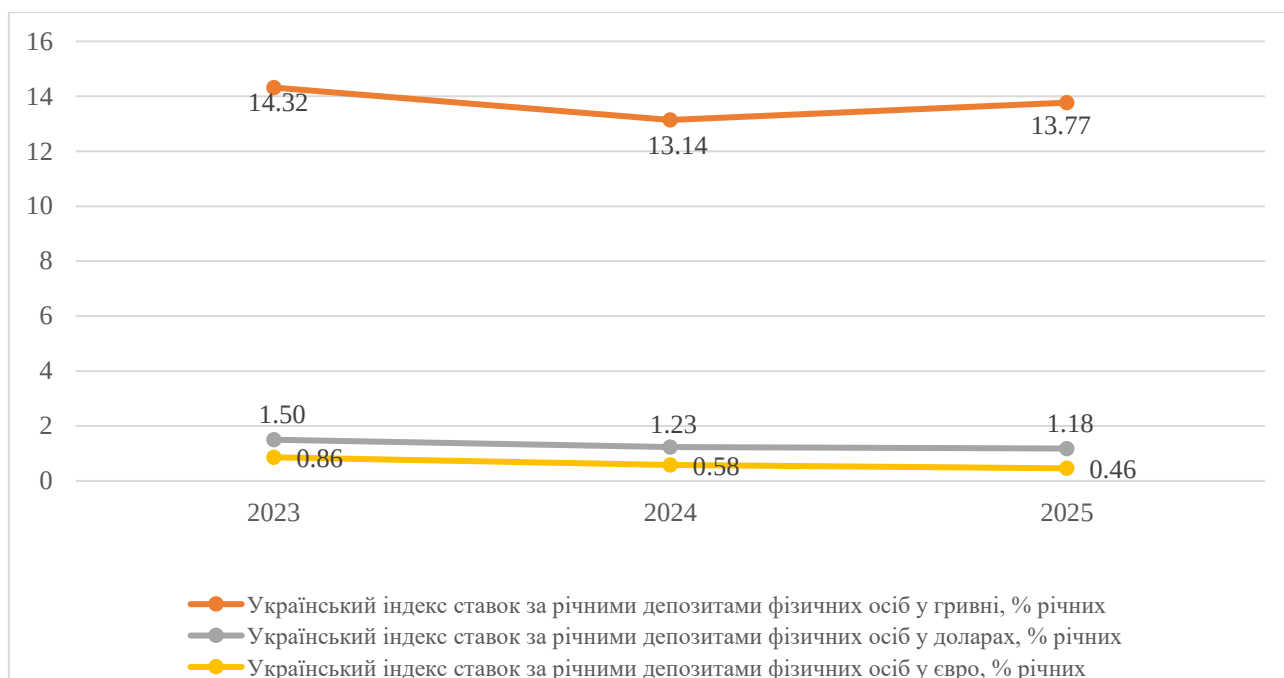

Рис. 2.8. Динаміка Українського індексу ставок за річними депозитами фізичних осіб (UIRD) станом на кінець періоду, % річних [23]

Аналіз наведених даних свідчить, що найвищий рівень доходності депозитів фізичних осіб традиційно спостерігається у національній валюті. У 2023 році індекс ставок за гривневими депозитами становив 14,32% річних, у 2024 році знизився до 13,14%, а у 2025 році зріс до 13,77%. Така динаміка свідчить про певну нестабільність процентної політики банків, яка залежить від макроекономічних умов, рівня інфляції, облікової ставки НБУ і конкуренції між банками за депозитні ресурси.

Незважаючи на коливання, гривневі депозити залишаються найбільш привабливими для вкладників з точки зору доходності. Високий рівень ставок у національній валюті частково компенсує інфляційні ризики та стимулює населення розміщувати заощадження саме у гривні, що сприяє зниженню рівня доларизації депозитного ринку.

Ставки за депозитами у доларах США демонструють стабільно низький рівень доходності. У 2023 році індекс становив 1,50%, у 2024 році знизився до

1,23%, а у 2025 році – до 1,18%. Така тенденція пояснюється низькою дохідністю валютних інструментів у глобальній фінансовій системі та політикою банків, спрямованою на обмеження привабливості валютних депозитів на користь гривневих.

Найнижчі ставки спостерігаються за депозитами у євро. У 2023 році вони становили 0,86% річних, у 2024 році знизилися до 0,58%, а у 2025 році – до 0,46%. Це свідчить про мінімальну дохідність єврових заощаджень у банківській системі України, що також відповідає загальноєвропейській тенденції низьких процентних ставок.

Загалом аналіз індексу ставок демонструє чітку валютну диференціацію дохідності депозитів: гривневі депозити забезпечують значно вищу дохідність порівняно з валютними, що є важливим стимулом для збереження коштів у національній валюті. Водночас поступове зниження ставок за всіма валютами свідчить про адаптацію банківської системи до змін макроекономічного середовища та монетарної політики НБУ.

Отже, процентна політика банків у 2023–2025 роках характеризується збереженням високої привабливості гривневих депозитів, низькою дохідністю валютних вкладень та загальною стабілізацією процентних ставок, що сприяє формуванню більш передбачуваного депозитного ринку України.

Для оцінки конкурентного середовища на ринку депозитних послуг важливе значення має аналіз динаміки максимальних ставок за строковими депозитами. Такі показники відображають поведінку банків у боротьбі за залучення депозитних ресурсів, рівень конкуренції між фінансовими установами, а також зміну привабливості депозитних продуктів для населення. Дослідження максимальних ставок дозволяє також оцінити очікування банків щодо ліквідності та вартості ресурсів у коротко- та середньостроковій перспективі. Основні показники динаміки максимальних ставок за депозитами на ринку банківських послуг у 2025 році наведені у табл. 2.4.

Аналіз наведених даних свідчить про загальну тенденцію підвищення максимальних ставок за строковими депозитами протягом 2025 року, що вказує

на посилення конкуренції між банками за залучення ресурсів населення та корпоративних клієнтів.

Таблиця 2.4

Динаміка максимальних ставок за депозитами на ринку банківських послуг у 2025 році [23]

Строк	1 січня 2025 року	31 грудня 2025 року
3 місяці	16,50%	17,50%
6 місяців	16,50%	17,00%
9 місяців	16,50%	16,90%
12 місяців	16,25%	17,00%

За депозитами строком на 3 місяці максимальна ставка зросла з 16,50% на початку року до 17,50% на кінець 2025 року, тобто на 1,0 в.п. Це свідчить про підвищений попит банків на короткострокову ліквідність, а також про готовність банків пропонувати більш вигідні умови для швидкого залучення коштів.

За депозитами строком на 6 місяців також спостерігалось зростання максимальної ставки з 16,50% до 17,00%. Хоча приріст є помірнішим, він відображає загальну тенденцію до підвищення вартості депозитних ресурсів у середньостроковому сегменті.

Схожа динаміка характерна і для депозитів строком на 9 місяців, де максимальна ставка зросла з 16,50% до 16,90%. Це свідчить про поступове вирівнювання дохідності між різними строками депозитів та прагнення банків утримати вкладників у середньостроковому сегменті.

Найбільш помітні зміни спостерігалися за депозитами строком на 12 місяців: максимальна ставка зросла з 16,25% до 17,00%, тобто на 0,75 в.п. Це свідчить про зростання інтересу банків до довгострокового залучення ресурсів, оскільки такі депозити забезпечують більш стабільну ресурсну базу та знижують ризики ліквідності.

Загалом аналіз показує, що у 2025 році банківська система України характеризувалася підвищенням максимальних депозитних ставок практично за всіма строками розміщення коштів. Це є наслідком конкуренції між банками,

потреби у стабільному ресурсному забезпеченні та впливу макроекономічних факторів, зокрема інфляційних очікувань та монетарної політики Національного банку України.

Отже, зростання максимальних ставок за депозитами свідчить про активізацію депозитного ринку, посилення конкуренції між банками та прагнення фінансових установ забезпечити стабільне залучення ресурсів у різних часових сегментах.

РОЗДІЛ 3

РОЛЬ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ ТА НАПРЯМИ ЇХ РОЗВИТКУ

3.1. Вплив депозитних операцій на стабільність фінансової системи

У сучасних умовах функціонування фінансової системи депозитні операції відіграють ключову роль у забезпеченні її стабільності, оскільки саме вони формують основну ресурсну базу банківських установ і визначають рівень їх ліквідності. Депозити виступають важливим інструментом акумулювання тимчасово вільних коштів економічних суб'єктів і трансформації їх у кредитні ресурси, що забезпечує безперервність фінансових потоків у національній економіці.

Значення депозитних операцій для стабільності фінансової системи особливо зростає в умовах економічної нестабільності, інфляційних коливань та воєнних ризиків, коли поведінка вкладників стає більш обережною, а вимоги до надійності банківських установ – більш жорсткими. У таких умовах депозитна база банків перетворюється на один із головних індикаторів довіри до фінансової системи і її здатності протидіяти кризовим явищам.

Окремого значення набуває вплив депозитних операцій на ліквідність банків, їх платоспроможність, кредитну активність і загальну фінансову стійкість. Саме стабільність депозитного портфеля визначає можливості банків щодо довгострокового кредитування економіки, підтримання інвестиційних процесів та забезпечення безперервності фінансового посередництва.

Депозитні операції є базовим елементом функціонування банківської системи, оскільки саме через них здійснюється акумулювання тимчасово вільних коштів економічних суб'єктів та їх подальша трансформація у кредитні ресурси. У цьому контексті депозити виконують роль ключового стабілізаційного механізму фінансової системи, забезпечуючи безперервність грошових потоків,

підтримання ліквідності банків та формування ресурсної бази для інвестиційної та кредитної діяльності. І. Соколовська підкреслює, що саме депозитні ресурси є ключовим джерелом фінансового посередництва, через яке банки трансформують заощадження у кредити та інвестиції, забезпечуючи стабільність економічного розвитку [38].

Насамперед, депозитні операції безпосередньо впливають на рівень ліквідності банківської системи. Чим більшим і стабільнішим є обсяг депозитів, тим вищою є здатність банків своєчасно виконувати свої зобов'язання перед вкладниками та іншими контрагентами. У цьому аспекті особливе значення мають депозити на вимогу, які забезпечують високу гнучкість ресурсів, але водночас підвищують ризики раптового відтоку коштів. Саме тому структура депозитного портфеля має вирішальне значення для фінансової стійкості банків.

Дослідження Я. Чайковського і Є. Чайковського доводить, що структура депозитів за строками, валютами та секторами економіки є важливим індикатором стійкості банківської системи в умовах фінансової нестабільності та воєнних ризиків [40].

Важливим аспектом впливу депозитних операцій є їх роль у формуванні кредитного потенціалу банківської системи. Депозитні ресурси є основним джерелом кредитування економіки, а їх обсяг і стабільність визначають можливості банків щодо фінансування бізнесу, домогосподарств та інвестиційних проєктів. Відповідно, зростання депозитної бази створює передумови для розширення кредитної активності та економічного розвитку в цілому. О. Дзюблюк підкреслює, що саме депозитні ресурси є основним джерелом кредитування реального сектору економіки, а їх стабільність визначає інвестиційний потенціал країни [5].

Окремо варто відзначити вплив депозитних операцій на рівень довіри до фінансової системи. Депозити виступають своєрідним індикатором фінансової стабільності: зростання обсягів депозитів свідчить про підвищення довіри населення та бізнесу до банківських установ, тоді як їх скорочення може сигналізувати про посилення кризових явищ або зростання невизначеності в

економіці. У сучасних умовах України збереження позитивної динаміки депозитів є важливим фактором макрофінансової стабільності.

Депозитні операції також суттєво впливають на ефективність монетарної політики держави. Через зміну процентних ставок за депозитами Національний банк України опосередковано регулює поведінку вкладників, впливає на обсяги заощаджень у банківській системі та рівень грошової маси в обігу. Таким чином, депозитний ринок є важливим каналом трансмісійного механізму грошово-кредитної політики.

Крім того, структура депозитів має значний вплив на рівень фінансових ризиків у банківській системі. Переважання короткострокових депозитів і депозитів на вимогу, як було встановлено у попередньому аналізі, підвищує ризик ліквідності, оскільки банки змушені підтримувати високий рівень резервів для покриття можливого відтоку коштів. Натомість збільшення частки строкових депозитів сприяє стабілізації ресурсної бази та зниженню фінансових ризиків. Дослідження L. Valitska, M. Shynkarchuk також акцентує увагу на тому, що в умовах кризових явищ, зокрема воєнного стану, відбуваються структурні зміни у поведінці вкладників [9]. Зростає частка короткострокових і високоліквідних депозитів, посилюється доларизація заощаджень, а рівень довіри до банків стає ключовим фактором стабільності фінансової системи. Це означає, що депозитна база стає більш чутливою до макроекономічних шоків, що підвищує значення державного регулювання та ефективної монетарної політики.

Важливим є також вплив депозитних операцій на інфляційні процеси та загальну макроекономічну стабільність. Залучення коштів населення до банківської системи зменшує частку готівки в обігу, сприяє розвитку безготівкових розрахунків і підвищує контрольованість грошової маси, що позитивно впливає на стабільність національної валюти. А. Lipton розглядає банківську систему як взаємопов'язану мережу, у якій депозити виступають основним каналом формування ліквідності. У цьому контексті центральні банки відіграють стабілізаційну роль, забезпечуючи баланс між ліквідністю та ризиками фінансової системи [6].

Отже, узагальнюючи наукові підходи, можна зробити висновок, що депозитні операції виконують системоутворюючу функцію у фінансовій системі, оскільки:

- забезпечують формування ресурсної бази банків;
- визначають рівень ліквідності і платоспроможності банків;
- впливають на кредитну активність економіки;
- є індикатором довіри до фінансової системи;
- формують стійкість банківського сектору до кризових явищ.

Таким чином, депозитні операції виконують багатофункціональну роль у забезпеченні стабільності фінансової системи, впливаючи на ліквідність банків, кредитну активність, рівень довіри до фінансових установ і ефективність монетарної політики. У сучасних умовах України їх значення додатково посилюється через необхідність підтримання фінансової стійкості та адаптації банківської системи до зовнішніх викликів і ризиків.

3.2. Проблеми і перспективи розвитку депозитних послуг в Україні

Розвиток депозитних послуг у банківській системі України відбувається в умовах складного макроекономічного середовища, що формується під впливом воєнного стану, інфляційних процесів, валютної нестабільності та структурних трансформацій фінансового ринку. У таких умовах депозитний ринок виконує не лише функцію акумулювання заощаджень, а й стає важливим індикатором фінансової стабільності та рівня довіри до банківської системи. Водночас його розвиток супроводжується низкою системних проблем, які обмежують потенціал ефективного залучення депозитних ресурсів. І. Румик, К. Черниш, Г. Петренко зазначають, що в умовах економічної нестабільності зростає частка короткострокових депозитів і депозитів на вимогу, що знижує стабільність ресурсів банків та підвищує ризики ліквідності [34].

Однією з ключових проблем є висока частка депозитів на вимогу та короткострокових вкладів у структурі депозитного портфеля банків. О.Панченко

та ін. показують, що вкладники переважно уникають тривалого розміщення коштів через інфляційні та валютні ризики, що обмежує можливості банків щодо формування довгострокової ресурсної бази для інвестиційного кредитування [27]. Така ситуація знижує стабільність ресурсної бази банків, оскільки значна частина коштів може бути швидко вилучена вкладниками. Це ускладнює планування кредитної політики та підвищує ризики ліквідності банківської системи.

Іншою суттєвою проблемою залишається високий рівень доларизації заощаджень населення та бізнесу. Попри позитивну тенденцію зростання частки гривневих депозитів, валютні вклади все ще займають значну частку. Це свідчить про збереження інфляційних та девальваційних очікувань, що обмежує ефективність монетарної політики та підвищує валютні ризики для банківської системи.

Важливим стримуючим фактором є також недостатній рівень довіри до довгострокових депозитних інструментів. Вкладники переважно уникають розміщення коштів на тривалі строки через невизначеність економічної ситуації, що обмежує можливості банків щодо довгострокового кредитування інвестиційних проєктів та розвитку реального сектору економіки.

До проблем розвитку депозитних послуг також слід віднести вплив інфляційних процесів, які знижують реальну дохідність заощаджень, навіть попри номінально високі процентні ставки. Це змушує вкладників шукати альтернативні інструменти збереження вартості капіталу, зокрема іноземну валюту або небанківські активи.

Окрему групу проблем становлять ризики фінансової нестабільності, пов'язані з воєнними діями, коливанням валютного курсу та загальною макроекономічною невизначеністю. Ці фактори формують обережну поведінку вкладників і обмежують розвиток довгострокових депозитних програм.

Водночас розвиток депозитних послуг в Україні має значний потенціал, який пов'язаний із низкою перспективних напрямів. Насамперед це подальше зростання ролі гривневих депозитів як основного інструменту заощадження, що

стимулюється стабілізацією макроекономічної ситуації та політикою Національного банку України щодо підтримання довіри до національної валюти.

Важливим перспективним напрямом є цифровізація депозитних послуг. І. Румик, К. Черниш, Г. Петренко підкреслюють, що розвиток фінансових технологій та цифрових банківських сервісів суттєво змінює поведінку вкладників, підвищує доступність депозитних продуктів і посилює конкуренцію між банками, що загалом позитивно впливає на розвиток депозитного ринку [34]. Розвиток онлайн-банкінгу, мобільних застосунків та дистанційного відкриття депозитів сприяє спрощенню доступу до банківських продуктів, зниженню операційних витрат та підвищенню конкуренції між банками. Це, у свою чергу, стимулює покращення умов для вкладників.

Перспективним також є розвиток гнучких депозитних продуктів, які поєднують ознаки строкових і поточних вкладів, а також пропозиція індивідуалізованих депозитних програм залежно від потреб клієнтів. Такий підхід дозволяє підвищити привабливість депозитних послуг і залучити нові сегменти вкладників.

Окрему перспективу становить підвищення ролі довгострокових депозитів як джерела інвестиційних ресурсів для економіки. За умови стабілізації макроекономічного середовища та зниження рівня ризиків можливе поступове зростання частки строкових вкладів, що сприятиме розвитку кредитування та інвестиційної активності банків.

Також важливим напрямом є посилення захисту прав вкладників і подальший розвиток системи гарантування вкладів, що є ключовим фактором підвищення довіри населення до банківської системи. Це створює передумови для розширення депозитної бази та зниження рівня тіньових заощаджень.

Отже, проблеми розвитку депозитних послуг в Україні пов'язані переважно з макроекономічною нестабільністю, структурними дисбалансами депозитного ринку та низькою часткою довгострокових вкладів. Водночас перспективи розвитку визначаються цифровізацією банківського сектору, зміцненням довіри до гривні, вдосконаленням депозитних продуктів та

підвищенням фінансової стабільності економіки. Це створює умови для поступового формування більш стійкого та ефективного депозитного ринку в Україні.

ВИСНОВКИ

Депозитний ринок України демонструє стійку позитивну динаміку. Протягом 2023–2025 років відбулося значне зростання загального обсягу депозитів банківської системи, що свідчить про поступове відновлення довіри населення і бізнесу до банківських установ. Водночас стабільне зростання ВВП і депозитної бази підтверджує посилення ролі банківського сектору у фінансовому забезпеченні економіки.

Основним джерелом формування депозитних ресурсів залишаються резиденти, при цьому домінуючу роль відіграють корпоративний сектор і домашні господарства. Їх частки у структурі депозитів є відносно стабільними, що свідчить про збалансовану участь основних економічних суб'єктів у формуванні ресурсної бази банківської системи.

Аналіз валютної структури депозитів засвідчив переважання національної валюти, що є позитивною тенденцією і свідчить про поступове зниження рівня доларизації. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності монетарної політики та зменшенню валютних ризиків у банківському секторі. Разом із тим збереження значної частки валютних депозитів вказує на наявність інфляційних і курсових очікувань у поведінці вкладників.

Строкова структура депозитів характеризується домінуванням депозитів на вимогу, що свідчить про перевагу ліквідності у фінансовій поведінці клієнтів. Водночас зниження частки строкових депозитів обмежує можливості банків щодо довгострокового кредитування та підвищує ризики ліквідності.

Дослідження процентної політики банків показало, що гривневі депозити залишаються найбільш дохідними і конкурентними порівняно з валютними, що стимулює збереження коштів у національній валюті. Коливання процентних ставок відображають вплив монетарної політики НБУ і конкуренцію між банками за залучення ресурсів.

Аналіз співвідношення депозитів і ВВП засвідчив відносну стабільність частки депозитів у структурі економіки, що свідчить про поступове відновлення фінансової глибини економічної системи України. Водночас цей показник залишається помірним, що вказує на потенціал подальшого розвитку фінансового посередництва.

Таким чином, депозитний ринок України перебуває у фазі поступового відновлення і адаптації до складних економічних умов. Основними тенденціями є зростання обсягів депозитів, домінування гривневих вкладів, перевага короткострокових депозитів, висока ліквідність ресурсної бази та посилення конкуренції між банками.

Депозитні послуги залишаються ключовим інструментом формування ресурсів банківської системи України та важливим фактором забезпечення її стабільності, ліквідності та здатності підтримувати економічний розвиток держави.

На основі аналізу наукових джерел можна виділити такі ключові проблеми розвитку ринку депозитних послуг:

- висока частка короткострокових депозитів і депозитів на вимогу;
- низький рівень довіри до довгострокових заощаджень;
- збереження валютної (доларизаційної) структури депозитів;
- чутливість депозитної бази до інфляційних і воєнних ризиків;
- обмеженість довгострокового кредитного потенціалу банків;
- недостатня стабільність ресурсної бази банківської системи.

Узагальнюючи результати наукових досліджень і сучасні тенденції розвитку банківського сектору, доцільно виокремити ключові перспективні напрями вдосконалення депозитних послуг в Україні:

- подальше зростання ролі гривневих депозитів як основного інструменту заощаджень;
- розвиток цифрових депозитних продуктів та онлайн-банкінгу;
- підвищення гнучкості та індивідуалізації депозитних програм;
- стимулювання довгострокових депозитів через процентну політику;

- посилення системи гарантування вкладів для підвищення довіри населення;
- зниження рівня доларизації та зміцнення фінансової стабільності.

Отже, узагальнюючи наукові підходи та сучасні тенденції, можна зробити висновок, що депозитний ринок України перебуває у стані трансформації. Його розвиток визначається балансом між потребою у ліквідності і необхідністю формування стабільної довгострокової ресурсної бази банківської системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Blumberg D. L. Gamification in financial health. Mastercard Newsroom. 2025.
2. Brigida M., Maceyka K. Hedging Deposit Run Risk... 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2506.03344>
3. Carlson D. 5 tech-enabled deposit growth strategies. BAI. 2025.
4. CEIC Data. Ukraine Total Deposits 2005–2025. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/ukraine/total-deposits>
5. Dziubliuk O. Determinants of banks' deposit policy in conditions of financial instability. Economic Analysis. 2025. Т. 35. № 1. С. 10–21. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.010>
6. Lipton A. Modern Monetary Circuit Theory, Stability of Interconnected Banking Network. 2015. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.1510.07608>
7. Mihus I. et al. Methodology of corporate financial diagnostics in the period of a crisis. AD ALTA. 2021. Vol. 11(1).
8. Sokrovol'ska N., Korbutiak A., Oleksyn A. State Regulator's Role In The Country's Banking System During Wartime. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2023. № 2(49). С. 43–55. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.3985>
9. Valitska L., Shynkarchuk M. Impact of war challenges on the state of the bank deposit market in Ukraine. Economic Analysis. 2024. Т. 34. № 4. С. 523–535. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.04.523>
10. Бугель Ю., Очеретко Б. Цифрова трансформація банківської системи. Економічний аналіз. 2024. Т. 34. № 3. С. 257–273.
11. Гатаулліна Е., Клименко М. Особливості сучасної структури банківської системи України. Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-27>

12. Гладких Д. М., Любіч О. О. Основні проблеми грошово-кредитної системи в умовах війни. *Фінанси України*. 2023. № 2.
13. Заславська О. І. Дилема зростання вартості банківських депозитів в умовах воєнного часу. 2023. С. 92–93.
14. Каленюк І., Цимбал Л. Глобальна парадигма інтелектуального лідерства країн. *Міжнародна економічна політика*. 2020. № 1–2. С. 7–26. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/34802>
15. Козій Н., Вертій С. Депозитна політика банків в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. С. 135–141. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/03/3.24._topic- Nataliia-Kozii-Serhii-Vertii-135-141.pdf
16. Кузьмінський В., Кириліченко А. Фінансові інновації у формуванні безпеки банківської установи. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № 1(77). С. 107–116.
17. Кушнір Ю. О. Депозитна політика банків... 2023. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/items/c7a23f73-e8d7-457a-ab52-683c6cb52955>
18. Матвійчук Н., Жигар Н. Сучасні тенденції залучення депозитів банками України. *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2023. № 3(35). С. 87–94.
19. Мельник С. І., Шевченко Н. В., Висоцька І. Б. Банківська система: навчальний посібник. Львів, 2023. 184 с.
20. Мірошник Р., Кухта І. Діджиталізація банківської системи України в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2327>
21. Міщенко В. І., Науменкова С. В. Банківська система України. *Фінанси України*. 2016. № 5.
22. Національний банк України. Огляд банківського сектору. 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-05.pdf
23. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua>
24. НБУ. Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб. 2026. URL: <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls>

25. Олексин А. Г. Діяльність банківської системи України в умовах воєнного стану. Scientific Journal of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University Economics. 2023. № 2. С. 89–95. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48961>

26. Олексин А. Г., Лисенко Ж. П. Особливості функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у сучасних умовах. Economic Synergy. 2023. № 1. С. 209–219.

27. Панченко О. та ін. Особливості розвитку ринку депозитних послуг у сучасних умовах. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. № 3(39). С. 297–308. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3\(39\)-297-308](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3(39)-297-308)

28. Панченко О., Маслюк О., Гориленко А. Банківські ризики як об'єкт страхування в сучасних умовах. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 4(24). С. 146–154.

29. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

30. Про внесення змін... щодо гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України №2180-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2180-20>

31. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1556/1497>

32. Росола У., Кузьма Н. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. 2018. Вип. 1(9).

33. Рудевська В. І. та ін. Роль цифрових технологій у модернізації банківського сектору. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1531614>

34. Румик І., Черниш К., Петренко Г. Депозитні операції комерційних банків: класичні методи та інноваційні технології залучення ресурсів. Вчені записки Університету «КРОК». 2025. № 4(80). С. 13–20. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-80-13-20>

35. Руцишин Н. М. та ін. Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку. Вісник ЛТЕУ. 2024. № 75. С. 27–36
36. Соколовська І. П. Ефективність монетарної політики. Ефективна економіка. 2024. № 5.
37. Соколовська І. П. та ін. Національний феномен рентабельності банків. Бізнес Інформ. 2024. № 2.
38. Соколовська І. Формування депозитних ресурсів у контексті забезпечення стійкості банківської системи. Економіка та суспільство. 2024. № 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-123>
39. Стешенко О. Д., Маханько Т. О. Теоретико-методологічні основи депозитної політики комерційного банку. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2016. № 56. URL: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i56.93374>
40. Чайковський Я., Чайковський Є. Депозитні операції банків у забезпеченні фінансової стабільності банківської системи України в сучасних умовах. Економічний аналіз. 2024. Т. 34. № 1. С. 202–212. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.01.202>
41. Шемаєва Л. Г. та ін. Внутрішні чинники зміцнення стійкості фінансової системи України. Економіка України. 2020. № 7. С. 35–54.

АНОТАЦІЯ

Лучак О.В. Депозитні послуги банків: суть, види та роль у фінансовій системі. Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці. 2026. 57 с.

У роботі досліджуються теоретичні, аналітичні та практичні аспекти функціонування депозитних послуг банківської системи України. У першому розділі розкрито економічну суть депозитів, узагальнено наукові підходи до їх трактування, визначено функції, класифікацію та роль депозитних послуг у забезпеченні стабільності банківської системи та фінансового посередництва. У другому розділі здійснено комплексний аналіз сучасного стану депозитного ринку України у 2023–2025 роках, а також проаналізовано процентну політику банківських установ. У третьому розділі визначено ключові проблеми розвитку депозитних послуг в Україні, їх вплив на стабільність фінансової системи, а також обґрунтовано перспективні напрями вдосконалення депозитної політики банківських установ в умовах сучасних економічних викликів.

Ключові слова: депозитні послуги, банківська система, депозити, депозитна політика, фінансова система, ліквідність, банківські ресурси, процентні ставки, доларизація, фінансова стабільність, цифровізація.

SUMMARY

Luchak O.V. Bank Deposit Services: Essence, Types and Role in the Financial System. Manuscript.

Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 072 «Finance, banking, insurance and stock market». Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi. 2026. 57 с.

This study examines the theoretical, analytical, and practical aspects of the functioning of deposit services in the banking system of Ukraine. The first chapter reveals the economic essence of deposits, summarizes scientific approaches to their interpretation, defines their functions, classification, and the role of deposit services in ensuring the stability of the banking system and financial intermediation. The second chapter provides a comprehensive analysis of the current state of the Ukrainian deposit market for 2023–2025, as well as an assessment of banks' interest rate policies. The third chapter identifies the key problems in the development of deposit services in Ukraine, their impact on the stability of the financial system, and substantiates prospective directions for improving banks' deposit policies under current economic challenges.

Keywords: deposit services, banking system, deposits, deposit policy, financial system, liquidity, bank resources, interest rates, dollarization, financial stability, digitalization.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

О. В. Лучак